

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน
อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน
อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

Guidelines for Waste Management With Community Participation of Chun Subdistrict
Municipality, Chun District, Phayao Province

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Public Administration Degree
in Public Policy
May 2025

Copyright by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน

อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ของ ชิตดนัย อุ่นใจ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

----- ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ)

----- อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร)

----- อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทองแดง)

----- คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรา พงษ์นิล)

เรื่อง:	แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	จิตดนัย อุ๋นใจ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร
คำสำคัญ:	การจัดการขยะ, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ขยะมูลฝอย

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน และ 2) เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม การศึกษารั้้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ผู้นำชุมชน และประชาชน พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นโยบายภาครัฐ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลจุนประสบปัญหาในการจัดการขยะมาอย่างยาวนาน ปัญหาหลักคือบ่อขยะล้น ส่งกลิ่นเหม็น น้ำเสียจากขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมถึงเกิดการเผาขยะในฤดูแล้งซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เทศบาลมีทรัพยากรจำกัด ทั้งบุคลากร รถเก็บขยะ และอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี และไม่มีระบบติดตามข้อมูลปริมาณขยะที่ตกค้างอย่างเป็นระบบ จากปัญหาดังกล่าว เทศบาลได้เริ่มแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยจัดประชาคมในแต่ละหมู่บ้านเพื่อวางแผนร่วมกัน ส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง จัดตั้งธนาคารขยะ และดำเนินโครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะเพื่อเป็นแหล่งรวบรวม คัดแยก อัดก้อนขยะ และเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน อีกหนึ่งกลไกสำคัญของความสำเร็จคือ กลุ่มแม่บ้าน “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” ซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ที่มีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชาวบ้านตื่นตัวและสามารถคัดแยกขยะได้เองในครัวเรือน จากการดำเนินงาน พบว่าเทศบาลสามารถลดปริมาณขยะลงได้มากถึงร้อยละ 62 และสามารถปิดบ่อขยะเดิมได้อย่างเป็นระบบ ชุมชนมีระบบคัดแยกและจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และศูนย์การเรียนรู้ด้านขยะของตำบลยังกลายเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นที่สนใจแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

Title: Guidelines for Waste Management With Community Participation of Chun Subdistrict Municipality, Chun District, Phayao Province

Author: Chitdanai Aunjai, Independent Study: M.P.A. (Public Policy), University of Phayao

Advisor: Associate Professor Dr. Veera Lertsomporn

Keywords: Waste Management, Community Participation, Municipal Solid Waste

ABSTRACT

This independent study entitled *“Guidelines for Waste Management with Community Participation of Chun Subdistrict Municipality, Chun District, Phayao Province”* aimed to: (1) study the current problems of waste management in Chun Subdistrict Municipality, and (2) propose waste management guidelines based on community participation. The research employed a qualitative methodology, collecting data through in-depth interviews with twelve key informants, including municipal executives, public health officials, community leaders, and local residents. Supporting data were also gathered from relevant documents, government policies, and previous studies. The findings revealed that Chun Subdistrict Municipality has faced long-standing waste management problems. The main issues included overflowing landfills emitting foul odors, leachate contaminating natural water sources, and seasonal burning of waste causing air pollution. The municipality faced limitations in resources, including personnel, garbage trucks, and necessary equipment. Additionally, most residents lacked knowledge of proper waste separation methods, and there was no systematic monitoring of the amount of residual waste. In response to these issues, the municipality-initiated community-based waste management measures in 2017. These included holding village-level community meetings for joint planning, promoting waste separation at the source, establishing waste banks, and implementing the “wet waste bin to reduce global warming” project under the Ministry of Interior’s policy. The municipality also set up a waste management learning center to serve as a hub for collecting, sorting, and compacting waste, as well as disseminating knowledge to the community. A key factor contributing to the success of this initiative was the active role of a local women’s volunteer group called “Sao Dok Euang Muang Chun.” This group played a significant role in educating the community about waste management and encouraging continuous public participation, resulting in increased awareness and effective household waste separation. As a result of these efforts, the municipality successfully reduced the amount of waste by up to 62 percent and was able to systematically close its former landfill. The community developed a more efficient system for waste separation and management. Furthermore, the local waste learning center has become a model for other areas seeking to implement sustainable, community-based waste management approaches.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ เลิศสมพร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณภา ทองแดง อย่างสูง ที่ได้ให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอน และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากองข้าพเจ้า

ขอขอบคุณผู้บริหารเทศบาลตำบลจุน เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ข้อมูล อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษานี้

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณครอบครัว เพื่อน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนให้ข้าพเจ้ามีแรงใจในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จนสำเร็จ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วยความซาบซึ้งใจอย่างยิ่ง

ชิตดนัย อุ่นใจ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	13
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	19
ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลจุน.....	23
นโยบายการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ	49
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	49
การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา.....	52
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา	67
บทที่ 5 บทสรุป	70
สรุปผลการวิจัย.....	70
อภิปรายผลการวิจัย.....	72
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	85
ประวัติผู้วิจัย	87

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	สรุปสภาพปัญหาของการจัดการขยะ	44
------------	------------------------------------	----

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	47
---	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1. ปัญหาขยะมูลฝอยในระดับประเทศ

“ขยะมูลฝอย” อีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญที่ทั่วโลกกำลังเผชิญ รวมถึงประเทศไทย ซึ่งหากได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ อาทิ กลิ่นเหม็นน้ำเสีย สัตว์พาหะนำโรค รวมถึงการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศของโลก ขยะ คือ เศษวัสดุสิ่งของ จากการใช้งานหรือการบริโภคแล้ว ที่ใช้ประโยชน์อื่นอีกไม่ได้ และต้องการทิ้ง ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ที่เกิดจากกระบวนการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และกิจกรรมอื่นของมนุษย์ ได้แก่ ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน กากของเสียอุตสาหกรรม มูลฝอยติดเชื้อ ขยะบรรจุภัณฑ์ ขยะพลาสติก ขยะอาหาร เพราะฉะนั้น ขยะมูลฝอยจึงเป็นขยะที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการค้า แหล่งธุรกิจ ร้านค้า สถานบริการ ตลาดสด สำนักงาน สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ขยะอินทรีย์ เช่น จำพวกเศษอาหาร เศษใบไม้ เศษหญ้า
2. ขยะรีไซเคิล เช่น จำพวกแก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก อลูมิเนียม ยาง
3. ขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ สารเคมี
4. ขยะทั่วไป เช่น เศษผ้า เศษไม้ เศษวัสดุต่าง ๆ เป็นต้น

2. แนวทางการจัดการขยะของประเทศไทย

จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี 2566 พบว่าประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือประมาณ 73,840 ตัน/วัน เฉลี่ยเท่ากับ 1.12 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ปี พ.ศ.2566 ทั้งนี้ เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ประมาณร้อยละ 5 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอย 25.70 ล้านตัน สำหรับปริมาณขยะมูลฝอย ภาคกลางมีปริมาณขยะมูลฝอยสูงที่สุด 31,339 ตัน/วัน ซึ่งเป็นขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มากที่สุด 12,748 ตัน/วัน ซึ่งยังไม่นับขยะที่ตกค้างในแต่ละปีที่มีจำนวนนับหมื่นตันต่อปี สำหรับภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้น 26.95 ล้านตัน ถูกกลับมาใช้ประโยชน์ 9.31 ล้านตัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้องร้อยละ 10.17 ล้านตัน และ ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 7.47 ล้านตัน โดยกระบวนการเผาและบ้านเรือนจะนำไปจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ถือเป็นกลไกทำให้เศษพลาสติกและบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ จากบ้านเรือน อาคาร สำนักงาน และแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ชุมชนยังคงมีปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการคัดแยกขยะมูลฝอยยังคงไม่มี

ประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากขยะบรรจุภัณฑ์บางประเภทมีราคาซื้อต่ำ หรือไม่มีการรับซื้อโดยร้านรับซื้อของเก่า ทำให้ประชาชนทิ้งรวมกับขยะอื่น ๆ เพื่อนำไปกำจัดซึ่งเกิดจากการที่ไม่มีเครื่องมือกลไกที่จะให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเอง อีกทั้งกฎหมายในปัจจุบันไม่มีผลบังคับให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอย ส่วนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสถานีนายขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2566 มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เปิดดำเนินงานทั้งสิ้น 2,079 แห่ง และสถานีนายขยะมูลฝอย 36 แห่ง ซึ่งในส่วนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เปิดดำเนินงาน 2,079 แห่ง แบ่งเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งดำเนินการได้อย่างถูกต้องจำนวน 114 แห่ง เช่น การฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ หรือการฝังกลบแบบกึ่งใช้อากาศ การกำจัดโดยการเผาเพื่อผลิตพลังงาน การกำจัดโดยการเผาที่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ ระบบหมักทำปุ๋ยหรือหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ ระบบผลิตเชื้อเพลิงขยะ จากการคัดแยกหรือการบำบัด แบบเชิงกล-ชีวภาพ และระบบผสมผสาน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งดำเนินการไม่ถูกต้อง อีกจำนวน 1,965 แห่ง ประกอบด้วย การเทกองที่มีการควบคุม การเทกอง การเผากลางแจ้ง การกำจัดโดยการเผาไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ และการกำจัดที่มีการเทกองหรือเทกองที่มีการควบคุมภายในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่า ขยะอาหารและขยะพลาสติกถูกพบเป็นจำนวนมากและเป็นสัดส่วนหลักของปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สะท้อนให้เห็นว่าระบบการคัดแยก ขยะมูลฝอยยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพออาจทำให้เกิดปัญหาต่อระบบการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งจะส่งผลให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยหลายแห่งเต็มเร็วกว่ากำหนดหรือเกินกว่าศักยภาพในการรองรับ แนวทางในการช่วยกันลดขยะทุกภาคส่วน รวมถึงคนไทยทุกคน ต้องลงมือปฏิบัติไปพร้อมกัน ใช้น้อยหรือลดการใช้ โดยใช้เท่าที่จำเป็น และเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ใช้ถุงผ้าไปซื้อของแทนถุงพลาสติก การใช้แก้วน้ำส่วนตัว ลดปริมาณเศษอาหาร รวมถึงการลดการใช้กล่องโฟม (บรรณธิการข่าวไทยพีบีเอส, 2567)

3. นโยบายและแผนปฏิบัติการของภาครัฐ

ประเทศไทยได้จัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 โดยเป้าหมายสูงสุดของ Roadmap นี้คือ การนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 ภายในปี 2570 ภายใต้ Roadmap นี้ได้แบ่งแผนปฏิบัติการออกเป็นทั้งหมด 3 ระยะด้วยกัน คือ

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2561-2562)

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2563-2565)

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2573)

ซึ่งทั้ง 3 ระยะนั้นจะดำเนินการลดการเกิดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด มาตรการลดเลิกใช้พลาสติกในขั้นตอนการบริโภค และมาตรการจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค หาก

ประเทศไทยสามารถดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 ให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย จะสามารถลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ 0.78 ล้านตันต่อปี และสามารถประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยได้ประมาณ 3,900 ล้านบาทต่อปี ซึ่งในการดำเนินงานให้บรรลุหมายนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคของประชาชนที่จะมีบทบาทอย่างมากตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยกตัวอย่างเช่น การเลือกซื้อ เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจนกระทั่งการส่งคืนซากเมื่อใช้งานเสร็จสิ้นแล้ว หรือแม้แต่การตรวจจกรการเกิดขยะโดยการลดการใช้ การใช้ซ้ำ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นภาคประชาชนมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยให้การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการนี้สำเร็จตามเป้าหมาย (สถาบันเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564)

4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญ ปี 2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และมาตรา 258 จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ (กรมควบคุม มลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

5. สถานการณ์การจัดการขยะในพื้นที่เทศบาลตำบลจน

ในเขตพื้นที่ตำบลจน มีจำนวน 17 หมู่บ้าน พื้นที่จำนวน 129 ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวน 9,215 คน จำนวนพื้นที่จำนวน 129 ตารางกิโลเมตร มีการจัดเก็บขยะโดยรถเก็บขยะแบบอัดท้าย จำนวน 1 คัน จำนวนมีครัวเรือน 3,257 ครัวเรือน จึงทำให้มีปริมาณขยะโดยเฉลี่ย 1,600 ตันต่อปี ซึ่งมีจำนวนมากและพบว่าขยะเหล่านี้ถูกทิ้งกองในบ่อขยะที่เป็นต้นน้ำจุน อยู่ในป่าชุมชน จำนวน 5 บ่อ มีการจัดเก็บขยะโดยรถเก็บขยะแบบอัดท้าย จำนวน 1 คัน มีพนักงานจัดเก็บขยะ จำนวน 4 คน มีการจัดเก็บขยะเป็นประจำทุกวัน โดยขยะถูกนำไปทิ้งที่บ่อขยะในเขตป่าชุมชนของหมู่บ้านจำนวน 5 บ่อ ซึ่งเป็นที่รองรับขยะทั้งหมดของตำบลจน เทศบาลตำบลจนพบปัญหา คือ ขยะล้นบ่อขยะ ส่งกลิ่นเน่าเหม็น มีน้ำไหลจากบ่อขยะลงสู่ลำน้ำจุน ไหลาบบริเวณใกล้เคียงและไหลลงสู่พื้นที่ต่ำในหมู่บ้าน บ่อขยะบางแห่งอยู่เหนือต้นน้ำของหมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อผืนป่า ผืนดิน ลำน้ำและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เมื่อถึงฤดูแล้งมีการลักลอบจุดไฟเผาบ่อขยะทำให้ประชาชนบริเวณโดยรอบบ่อขยะได้รับผลกระทบอย่างหนัก จากมลภาวะทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพ

ของประชาชน จึงจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาระยะอย่างเร่งด่วน จึงได้มีการประชุมทำประชาคมทุกหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาระยะ (เทศบาลตำบลจุน, 2567)

6. ความสำเร็จและแนวทางของเทศบาลตำบลจุน

เทศบาลตำบลจุนจึงได้เริ่มกระบวนการคัดแยกขยะขึ้นตั้งแต่ปี 2560 ส่งผลให้มีปริมาณขยะลดลง ร้อยละ 62 ประชาชนสามารถจัดการขยะได้เอง แต่ก็ยังมีขยะบางประเภท เช่น ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล ที่ยังมีการตกค้างในครัวเรือนถึงแม้เทศบาลตำบลจุนจะมีการรับซื้อ จัดเก็บ แต่ก็ยังพบปัญหาและไม่สามารถรวบรวมข้อมูลสถิติปริมาณขยะที่ตกค้างนั้นได้ เทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการจัดการขยะในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำในชุมชน หรือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่างพยายามหาแนวทางร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา จนปัจจุบันสามารถดำเนินการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) การกำจัดขยะโดยชุมชนเอง และการปิดบ่อขยะได้สำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถจัดการขยะได้เองโดยครัวเรือน ไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือ และทางเทศบาลตำบลจุน ยังได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะเป็นสถานที่รวบรวมขยะ คัดแยกขยะ อัดก้อนขยะ เป็นจุดจำหน่ายขยะ ที่อัดก้อนแล้ว รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ เข้ามาศึกษาเรียนรู้ เรื่องการจัดการขยะ และในปีงบประมาณ 2565-2566 ได้จัดทำแผนดำเนินการสร้างอาคารพักขยะในระดับตำบล ให้ขยายใหญ่ขึ้น เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการขยะให้ครบวงจร มีการส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทางตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน และการจัดตั้งธนาคารขยะของชุมชน อีกทั้ง ได้มีการรวมกลุ่มคณะทำงานโดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลไกในการขับเคลื่อน มีชื่อกลุ่มว่า “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ว่างจากการทำงานมารวมกลุ่มกันเดินเพื่อออกกำลังกาย ประชุม พบปะพูดคุยเรื่องการจัดการขยะ และกลุ่มนี้จะเป็นแกนนำในการไปขับเคลื่อนให้ความรู้กับคนในชุมชนตนเองในเรื่องของการจัดการขยะอีกด้วย (เทศบาลตำบลจุน, 2567)

เทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะโดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการดำเนินโครงการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดตั้งธนาคารขยะ การส่งเสริมถังขยะเปียกลดโลกร้อน การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะ และการสร้างแกนนำในชุมชน อาทิ กลุ่มแม่บ้าน “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกและลดปริมาณขยะในครัวเรือน จากสถิติในช่วงปี 2560-2566 เทศบาลตำบลจุนสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้มากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในเชิงการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวยังมีลักษณะของชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งเป็นบริบทที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทย การศึกษาแนวทางการจัดการ

ขยะในพื้นที่นี้จึงสามารถเป็นต้นแบบหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่พื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในเชิงการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อให้ทราบถึงการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน มีสภาพปัญหาอย่างไร และจะเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาเนื้อหาว่าด้วยเรื่องสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
- 1.2 ศึกษาเนื้อหาว่าด้วยเรื่องการเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาตอบโจทย์และวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารองค์กร จำนวน 2 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน กลุ่มประชาชน จำนวน 5 คน รวมเป็นจำนวน 12 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการศึกษาระหว่าง เดือน กรกฎาคม 2567 ถึงเดือน พฤษภาคม 2568

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่เทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจุน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ในด้านความสนใจและการเข้าร่วมประชุมรับฟังปัญหา เสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาขยะในชุมชนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. ได้ทราบถึงแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
3. เทศบาลตำบลจุนได้นำผลจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ให้การจัดการขยะขององค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
4. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลจุนสามารถนำผลจากการศึกษาไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานมีความสะดวกยิ่งขึ้น
5. ประชาชนในพื้นที่ตำบลจุนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขอนามัย เนื่องจากการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลจุน
5. นโยบายการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นในการศึกษาการจัดการขยะ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความหมายของขยะมูลฝอย ประเภทของขยะมูลฝอย องค์ประกอบของขยะมูลฝอย โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความหมายของขยะมูลฝอย

มีหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

กระทรวงสาธารณสุข (2550) ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถังพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ชากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

กรณีมา อาชานุสรณ์ (2558) ได้อธิบายว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเสียที่อยู่ในสถานะของแข็งหรือกึ่งของแข็งที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ ซึ่งไม่มีคุณค่าต่อผู้เป็นเจ้าของ และต้องการกำจัดทิ้ง

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562) ได้ให้ความหมายว่า ขยะมูลฝอยชุมชน หมายถึง ขยะที่มีแหล่งกำเนิดมาจากชุมชนที่ถูกทิ้งออกมาจากครัวเรือนหรือที่พักอาศัย ตลาด ร้านค้า สถานที่ต่าง ๆ

ภายในชุมชน หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ๆ ทั้งในรูปแบบของ สารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ เช่น เศษอาหาร พืชผัก ซากสัตว์ กระดาษ พลาสติก วัสดุก่อสร้าง เป็นต้น รวมถึงขยะติดเชื้อ ขยะอันตรายจากชุมชน

ศรารุณี ทับผดุง (2563) ได้กล่าวว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งที่ไม่พึงประสงค์หรือของ เสียซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในครัวเรือน สถานประกอบการ หรือโรงงาน อุตสาหกรรม ซึ่งรวมถึงเศษอาหาร เศษวัสดุต่าง ๆ ที่ไม่มีประโยชน์ต่อการใช้งานอีกต่อไป

กรมควบคุมมลพิษ (2564) ได้กล่าวว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ วัสดุพลาสติก ภาชนะ ที่ใส่อาหาร แก้ว วัสดุสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เหลือทิ้งจาก บ้านพักอาศัย ร้านค้า ตลาด สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด

สุภาวดี เสนาฤทธิ์ (2566) ได้อธิบายว่า เป็นเศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว ขยะที่เกิดขึ้นใน ครัวเรือน ตลาด ที่เกิดจากการอุปโภค บริโภคในแต่ละวัน เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า วัสดุพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว วัสดุสัตว์ ซากสัตว์ เศษอาหาร สิ่งของที่ใช้แล้วไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมถึงสิ่งอื่นที่กวาดจากถนน

จากความหมายเบื้องต้นของคำว่าขยะมูลฝอย สามารถสรุปได้ว่า สิ่งของที่เหลือทิ้งจาก กระบวนการผลิตและอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือขยะที่เกิดจากที่พักอาศัยบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรม ตลาดสด ก็จะมีปริมาณขยะที่แตกต่างกันออกไปตามแหล่งกำเนิด เช่น ขยะจาก บ้านเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นขยะที่เหลือจากการปรุงอาหารและการบริโภครวมทั้งเศษอาหาร พลาสติก และของที่ไม่ใช้แล้ว และขยะจากโรงงานอุตสาหกรรมก็มีลักษณะต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงตามประเภท ของอุตสาหกรรมนั้น ๆ และขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งตามถนน แม่น้ำลำคลองสวนสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

2. ประเภทของขยะมูลฝอย

มีหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการได้ให้จัดประเภทของขยะมูลฝอยไว้อย่างหลากหลาย โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2533) ได้จำแนกขยะมูลฝอยออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1) ขยะมูลฝอยทั่วไป (general solid waste) ขยะมูลฝอยทั่วไปเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีพและกิจกรรมบางส่วนของ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ มูลฝอยเหล่านี้เกิดจากบ้านเรือนที่ พักอาศัย ร้านอาหาร ตลาด อาคารพาณิชย์ โรงพยาบาล โรงแรม สถานที่ทำงาน สถานที่สาธารณะ เป็นต้น

2) ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (industrial solid waste) ขยะมูลฝอยเหล่านี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม องค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะและองค์ประกอบของมูลฝอยประเภทนี้ ได้แก่ วัตถุดิบ กรรมวิธีการผลิต ผลผลิตและผลพลอยได้จากการผลิต โดยทั่วไปแล้วประเภทนี้มักจะมีสารที่เป็นอันตราย

จํารูญ ยาสมุทร (2555) ได้จัดประเภทของขยะมูลฝอยชุมชนดังนี้

1) ขยะเปียกหรือขยะสด (Garbage) ได้แก่สิ่งปฏิกูลที่ได้จากการเตรียมอาหารซึ่งอาจจะเป็นเศษเนื้อและผลไม้เศษผักต่าง ๆ และรวมถึงเศษอาหารอีกด้วย มีความชื้นสูงขยะประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกสารอินทรีย์มีน้ำหนักหรือมีความชื้นสูง จึงทำให้เกิดการย่อยสลายเน่าเปื่อยได้เร็ว

2) ขยะแห้ง (Rubbish) ได้แก่มูลฝอยที่ไม่เน่าเปื่อยได้ง่าย เป็นขยะประเภทติดไฟเผาไหม้และเผาไหม้ไม่ได้ เป็นพวกไม่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ เศษกระป๋อง กระดาษ กล่อง ลังไม้ แกลบ เศษแก้ว ตะปู หนุ่ย วัสดุยาง และพลาสติกติดไฟได้ง่าย เช่น กระดาษ ถุงพลาสติกพวกนี้เผาไหม้ได้ถึงแม้จะเป็นอินทรีวัตถุก็ตามแต่ก็เน่าเปื่อยสลายตัวได้ช้าลง

3) เถ้าถ่าน (Ashes) ได้แก่ ขยะที่ได้จากการเผาไหม้ เช่น จากการเผาไหม้ของเถ้าถ่าน ไม้ ถ่านหิน และวัสดุอื่น ๆ ที่เผาไหม้ได้

4) ซากสัตว์ (Dead animals) ได้แก่ ซากสัตว์ที่ตายเนื่องจากอุบัติเหตุ หรือตายเนื่องจากถูกฆ่าแล้วโยนทิ้งไว้ เช่น ซากหมู สุนัข แมว ฯลฯ ที่ตายถูกทิ้งไว้บนถนนเป็นต้น

5) มูลสัตว์ (Manures) ได้แก่ มูลสัตว์เลี้ยงชนิดต่าง ๆ โค กระบือ สุนัข แพะ ม้า สุกร เป็ดไก่ ฯลฯ ถ้าหากเลี้ยงสัตว์เหล่านี้เพื่อการอุตสาหกรรมแล้ว ปริมาณมูลสัตว์จะมีมากเป็นปัญหาที่จะต้องนำไปกำจัด

สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร (2556) ได้จำแนกประเภทของขยะมูลฝอยไว้ดังนี้

1) ขยะอันตราย/ขยะพิษ คือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ผลิตภัณฑ์เสื่อมสภาพหรือภาชนะบรรจุต่าง ๆ ที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุ/สารอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ แบตเตอรี่ กระป๋องยาฆ่าแมลง ยาหมดอายุ ขวดเครื่องสำอาง เป็นต้น

2) ขยะทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นที่นอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่า สำหรับการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ ได้แก่ วัสดุหรือเศษวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว เช่น ซองบะหมี่สำเร็จรูป ห่อขนมลูกอม ถุงพลาสติก เศษผ้า เศษหนัง

3) ขยะรีไซเคิล คือ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น ขวด กระดาษ แก้วพลาสติก โลหะ กระป๋องอาหาร กระป๋องเครื่องดื่ม เป็นต้น

4) **ขยะย่อยสลายได้** คือ (ขยะเศษอาหารหรือขยะอินทรีย์สามารถนำมาเป็นปุ๋ยหมักได้) ขยะที่เน่าเสีย และย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ใบไม้ เป็นต้น

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, อ้างอิงใน นายสุภคชัย บติการ, 2561) ได้จำแนกประเภทของขยะมูลฝอยชุมชนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) **จำแนกตามพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม** มี 2 ประเภท คือ

(1) **ขยะทั่วไป (General Waste)** หมายถึง ขยะมูลฝอยที่มีอันตรายน้อย ได้แก่ เศษอาหาร เศษกระดาษ เศษผ้า พลาสติก เศษหญ้า ขวดแก้ว และใบไม้ เป็นต้น

(2) **ขยะอันตราย (Hazardous Waste)** เป็นขยะที่มีภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อม อาจมีสารพิษ ติดไฟหรือระเบิดง่าย ปนเปื้อนเชื้อโรค เช่น ไฟแช็ก แก๊ส กระป๋องสเปรย์ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่หรืออาจเป็นพวกสําลีและผ้าพันแผลจากสถานพยาบาลที่มีเชื้อโรค เป็นต้น

2) **จำแนกตามลักษณะของขยะ** มี 2 ประเภท คือ

(1) **ขยะเปียกหรือขยะสด (Garbage)** มีความชื้นปนอยู่มากกว่าร้อยละ 50 จึงติดไฟได้ยากส่วนใหญ่ได้แก่ เศษอาหาร เศษเนื้อ เศษผัก และผลไม้จากบ้านเรือน ร้านจำหน่ายอาหาร และตลาดสด รวมทั้งซากพืชและสัตว์ที่ยังไม่เน่าเปื่อย ขยะประเภทนี้จะทำให้เกิดกลิ่นเหม็นเนื่องจากแบคทีเรียย่อยสลายอินทรีย์สาร นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคโดยติดไปกับแมลงหนู และสัตว์อื่นที่มาตอมหรือกินเป็นอาหาร

(2) **ขยะแห้ง (Rubbish)** คือ สิ่งเหลือใช้ที่มีความชื้นอยู่น้อยจึงไม่ ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นจำแนกได้ 2 ชนิด คือ

(2.1) **ขยะที่เป็นเชื้อเพลิง** เป็นพวกที่ติดไฟได้ เช่น เศษผ้า เศษ กระดาษ หญ้า ใบไม้ กิ่งไม้แห้ง

(2.2) **ขยะที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง** ได้แก่ เศษโลหะ เศษแก้ว และเศษก้อนอิฐ เป็นต้น

3) **จำแนกตามลักษณะของส่วนประกอบของขยะมูลฝอย (Composition)** มีประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(1) กระดาษ คุงกระดาษ กล่อง ลัง เศษกระดาษจากสำนักงาน

(2) พลาสติก มีความทนทานต่อการทำลายได้สูง วัสดุ หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก เช่น ภาชนะ ของเด็กเล่น ของใช้ เป็นต้น

(3) แก้ว วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแก้ว เช่น ขวด หลอดไฟ เศษกระจก เป็นต้น

(4) เศษอาหาร ผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นสารประกอบอินทรีย์ ย่อยสลายได้ง่ายและเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ขยะเกิดกลิ่นเหม็น ส่งกลิ่นรบกวนหากไม่มีการเก็บขนออกจากแหล่งทิ้งทุกวัน

(5) วัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติ และใยสังเคราะห์ เช่น ฝ้าย ไนล่อน ขนสัตว์ ลินิน ฝ้าย

(6) ยางและหนัง เช่น รองเท้า กระเป๋า บอล เป็นต้น

(7) ไม้ เศษเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

(8) หิน กระเบื้อง กระดุก และเปลือกหอย ขยะมูลฝอยเหล่านี้ไม่น่าเบื่อ พบมากในแหล่งก่อสร้างตึกที่ทุบทิ้ง

(9) โลหะต่าง ๆ เช่น กระป๋อง ลวด สายไฟ ตะปู

4) จำแนกตามแหล่งที่มา (Source) สามารถจำแนกประเภทได้ ดังนี้

(1) ขยะมูลฝอยจากถนน (Street Refuse) ได้แก่ เศษสิ่งของต่าง ๆ ที่ปรากฏและกวาดจากถนน ตรอก ซอย เช่น เศษกระดาษ ผง ฝุ่น ใบไม้ พลาสติก อิฐ หิน ทราวย กรวด เป็นต้น

(2) ขยะมูลฝอยที่เกิดจากสิ่งที่เหลือจากเผาไหม้หรือที่เรียกว่าขี้เถ้า (Ashes) เช่น ถ่านที่เกิดจาก เตาไฟ การเผาถ่าน เป็นต้น

(3) ขยะมูลฝอยจากการก่อสร้าง (Construction Refuse) ได้แก่ เศษวัสดุก่อสร้าง เช่น เศษไม้ เศษกระเบื้อง เศษปูน อิฐหัก เป็นต้น

(4) ขยะมูลฝอยจากการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง (Demolition Refuse) ได้แก่ เศษสิ่งที่ไม่ต้องการที่เกิดจากการรื้อถอนอาคาร บ้านเรือนเก่า เป็นต้น

(5) ซากสัตว์ (Dead Animal) จากสัตว์ตาย น่าเบื่อ เหม็น

(6) ซากยานพาหนะ (Abandoned Vehicles) ทุกชนิดที่หมดสภาพ ใช้งานไม่ได้ รวมทั้งชิ้นส่วนประกอบ เช่นแบตเตอรี่ ยาง เป็นต้น

(7) ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Refuse) ได้แก่ เศษวัตถุที่เกิดจากการผลิต หรือขั้นตอนตอนการผลิต

(8) ขยะมูลฝอยประเภททำลายยากหรือขยะมูลฝอยอันตราย (Hazardous Refuse) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่ต้องการใช้วิธีทำลายเป็นพิษ เช่น พลาสติก फिल्मถ่ายรูป กากแร่ธาตุต่าง ๆ เป็นต้น

(9) ขยะสด (Garbage)

(10) ขยะแห้ง (Rubbish)

(11) ขยะพิเศษ (Special Wastes)

(12) ขยะใช้ชำรุด (Breakage Wastes)

(13) ขยะจากกิจกรรม (Agricultural Wastes)

(14) กากตะกอนของน้ำโสโครก (Sewage Treatment Residues)

กรมควบคุมมลพิษ (2564) ได้จัดประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน โดยจัดตามลักษณะทางกายภาพของขยะมูลฝอยได้เป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย

1) ขยะย่อยสลาย (Compostable Waste) หรือมูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว เช่น เศษผัก ผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น จากครัวเรือน ร้านอาหาร ตลาดสด และการเกษตรกรรม มีความชื้นค่อนข้างสูง มีกลิ่นเหม็น การกำจัดขยะย่อยสลายอาจนำไปทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก หรือเชื้อเพลิง หรือกำจัดโดยการฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

2) ขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น การกำจัดขยะรีไซเคิลโดยการนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) นำไปจำหน่าย หรือผ่านกระบวนการจัดการทางอุตสาหกรรม

3) ขยะอันตราย (Hazardous Waste) หรือมูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุธรรมชาติไวไฟ วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิด อันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์แบบเตอรีโทไรด์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น การกำจัดขยะอันตรายต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4) ขยะทั่วไป (General Waste) หรือมูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใสขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก ซองขนม กิ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร พอลียเอthinอาหาร เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้ไม่เกิดการย่อยสลายและเน่าเหม็น การกำจัดขยะทั่วไปจึงควรคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปใช้ใหม่ได้ก่อนการกำจัด หรือกำจัดโดยการฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

3. องค์ประกอบของขยะมูลฝอย

ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ และศิวพันธุ์ ชูอินทร์ (2560) กล่าวว่า ขยะมูลฝอยแต่ละประเภทมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ประเภทของขยะมูลฝอยเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) **ขยะมูลฝอยอินทรีย์ (Organic Waste)** เป็นขยะมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้ด้วยกระบวนการทางชีวภาพ โดยจุลินทรีย์ทั้งที่ใช้และไม่ใช้ออกซิเจน ขยะมูลฝอยประเภทนี้ เช่น เศษอาหาร เศษหญ้า เศษผัก เศษผลไม้ กิ่งไม้ ใบไม้ ฯลฯ

2) **ขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ (Recycle Waste)** เป็นขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น แก้ว พลาสติก กระดาษ โลหะ อะลูมิเนียม และยาง ฯลฯ

3) **ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ (Non Recycle Waste)** เป็นขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก เช่น เศษผ้า เศษปูน เศษอิฐจากการก่อสร้าง ฯลฯ ขยะมูลฝอยเหล่านี้ไม่มีศักยภาพในการกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก จำเป็นต้องนำไปเข้าสู่กระบวนการกำจัด หรือทำลายโดยการฝังกลบ หรือการเผา

4) **ขยะมูลฝอยติดเชื้อ (Infectious Waste)** เป็นขยะมูลฝอยที่มีการปนเปื้อนของเชื้อโรคซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ได้ เช่น เนื้อเยื่อหรือชิ้นส่วนอวัยวะต่าง ๆ จากสถานพยาบาล สำลี ผ้าพันแผล เข็มฉีดยา ฯลฯ ขยะมูลฝอยประเภทนี้ต้องนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี เช่น การเผาด้วยอุณหภูมิ ฯลฯ

5) **ขยะมูลฝอยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Waste)** เป็นขยะมูลฝอยที่เป็นชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ของเครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขยะนี้จะมีสารเคมีปนเปื้อน เช่น สารโลหะหนักชนิดต่าง ๆ ขยะมูลฝอยประเภทนี้จะต้องมีการกำจัดอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสารโลหะหนักเข้าสู่สิ่งแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

จากสถานการณ์ขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและขยะมูลฝอยตกค้างตามสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของแต่ละพื้นที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น หลายแห่งยังไม่ได้ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยจะสามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดไปจนถึงการเก็บขนนำขยะมูลฝอยไปกำจัดอย่างถูกวิธี

1. แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management : CBM)

การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management : CBM) ถูกนำมาใช้ในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2547 โดยสำนักงานความร่วมมือทางวิชาการประเทศเยอรมัน

ร่วมกับเทศบาลนครพิษณุโลก ต่อมากรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้นำไปเผยแพร่และจัดทำคู่มือสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติการ (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2556) นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน โดยสร้างความตระหนักในสภาพปัญหา ร่วมคิดค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และร่วมลงมือปฏิบัติการตามแนวทางที่วางแผนร่วมกัน มีหลักการและขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน ดังนี้

1) การคัดแยกขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ในชุมชน เพื่อลดปริมาณขยะประกอบด้วย 2 ขั้นตอน

(1) คัดแยกขยะรีไซเคิล โดยคัดแยกวัสดุรีไซเคิลทั้งแก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก และอื่น ๆ ใส่กล่องกระดาษหรือถุงไว้ขาย โดยร้านค้าเข้ามารับซื้อในพื้นที่เป็นรูปแบบตลาดนัดรีไซเคิลหรือประชาชนรวมกลุ่มกันลงหุ้นเป็นธนาคารรีไซเคิล และรับซื้อวัสดุรีไซเคิลจากประชาชนในชุมชน ธนาคารจะมีส่วนต่างใช้เป็นสวัสดิการในการพัฒนาชุมชน

(2) คัดแยกขยะเปียก โดยคัดแยกขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ทำปุ๋ยหมัก อาหารสัตว์

2) การจัดการถึงขยะเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชนให้สะอาด ปลอดภัยขยะ ลดปัญหาการรื้อค้นขยะมูลฝอย ลดปัญหาน้ำขยะขยะส่งกลิ่นรบกวน และลดแหล่งของเชื้อโรคและพาหะนำโรค ทำให้ถนนปลอดภัย และสามารถลดความถี่ในการจัดเก็บมูลฝอยได้ ประกอบด้วย

(1) การจัดการถึงขยะในบ้านตนเอง โดยแนะนำให้ประชาชนแยกถึงขยะในบ้านเป็น 2 ถัง ได้แก่ ถังเศษอาหาร นำไปทำปุ๋ยหมักหรืออาหารสัตว์ และถึงขยะทั่วไป เช่น ถุงพลาสติก เปื้อน แขนง ขอนม ทิชชู หนังสือ ยาง เสรามิก เป็นต้น ส่งให้กับเทศบาลนำไปกำจัด ส่วนขยะรีไซเคิลใส่กล่องหรือถุงนำไปขายให้ร้านรับซื้อวัสดุรีไซเคิล และขยะอันตรายแยกไว้ต่างหาก ส่งให้เทศบาลนำไปกำจัด

(2) ถนนปลอดภัยขยะ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีถึงขยะในบ้านแล้ว จึงขอมติประชาชนให้เก็บถึงขยะริมถนนออก แล้วส่งเสริมการปรับปรุงภูมิทัศน์ด้วยต้นไม้ พืชสวนครัว และใช้ปุ๋ยที่ได้จากการหมักขยะเปียกเป็นปุ๋ยบำรุงดิน โดยเทศบาลจัดรถเข้าเก็บตามเวลาดังหมายเก็บขยะแต่ละประเภทอย่างเคร่งครัด เพราะประชาชนจะนำถึงขยะมาทิ้งรอไว้ที่หน้าบ้านในวัน เวลาที่นัดหมายและเก็บเข้าบ้านเมื่อเทศบาลเก็บขยะไปแล้ว

(3) การลดความถี่ในการเข้าจัดเก็บขยะมูลฝอย ภายใต้ความเห็นชอบจากประชาชน ทั้งนี้ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องมีการคัดแยกขยะไปขายหรือทำปุ๋ย เพราะเมื่อแยกขยะเปียกออกจากขยะทั่วไป จะไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวนและเต็มถังช้า จึงสามารถลดความถี่ในการเข้าจัดเก็บขยะมูลฝอยได้

3) การชำระค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะมูลฝอย เทศบาลดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะมูลฝอยเพื่อให้ผู้ก่อให้เกิดขยะมีส่วนรับผิดชอบให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เนื่องจากการดำเนินงานด้านขยะมูลฝอยนั้นมีต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนจึงเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตนเอง ซึ่งการที่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนจำเป็นต้องมีการ สื่อสารกันอย่างชัดเจนระหว่างเทศบาลและชุมชนในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าหน้าที่เข้าไปกระตุ้น ให้คำปรึกษา ความรู้ กำหนดเวลาเข้าจัดเก็บ และสนับสนุนอุปกรณ์งบประมาณในการดำเนินการเมื่อชุมชนประสบความสำเร็จในการทำงาน สามารถเป็นสื่อกลางในการ สื่อสารกับชุมชนข้างเคียงให้เข้าใจและสนใจร่วมดำเนินการด้วย เกิดเครือข่ายชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ธเรศ ศรีสถิตย์ (2553) ได้เสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ดังนี้

1) การลดและการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด เป็นการจัดการขยะ มูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดหรือจากต้นทาง เช่น ครั้วเรือน อาคาร สำนักงาน ตลาด เป็นต้นโดยมีกระบวนการ ได้แก่ การลดการเกิดขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย

(1) การลดการเกิดขยะมูลฝอย เป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุดเพราะเมื่อการเกิดขยะมูลฝอยลดลง การเก็บรวบรวม ขนส่งนำไปกำจัดก็ลดลง ผลกระทบที่เกิดกับ สิ่งแวดล้อมก็จะลดตามลงไป และยังลดต้นทุนในการดำเนินการ รวมทั้งสามารถนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ได้มากขึ้น

(2) การคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นการดำเนินการจัดการกับขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นแล้วในชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญที่จะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย ที่ต้องเก็บรวบรวมขนส่งไปกำจัดที่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้เหลือน้อยลง ก่อนที่จะนำขยะมูลฝอย ที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีกไปกำจัดในกระบวนการต่อไป ก่อให้เกิดการนำขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพกลับมาใช้ใหม่ เช่น การคัดแยกกระดาษ พลาสติก แก้ว เพื่อนำไปรีไซเคิล หรือเศษอาหาร เศษใบไม้ เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น โดยจัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย ดังนี้

(2.1) ถังสีเขียว ใช้รองรับขยะมูลฝอยที่สามารถเน่าเปื่อยหรือย่อยสลายได้ง่าย เช่น เศษผัก ผลไม้ เศษอาหาร เป็นต้น ขยะมูลฝอยเหล่านี้มีสารอินทรีย์วัตถุที่มีความชื้นสูงสามารถนำไปหมักทำปุ๋ยได้

(2.2) ถังสีเหลือง ใช้รองรับขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือรีไซเคิลได้ เช่น ขวดแก้ว กระดาษ โลหะ เป็นต้น เป็นขยะมูลฝอยที่นำไปซื้อขายสร้างรายได้ก่อนจะป้อนสู่โรงงานแปรรูปขยะมูลฝอย

(2.3) ถังสีแดง ใช้รองรับขยะมูลฝอยอันตรายหรือขยะที่มีพิษ เช่น ซากแบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้จำเป็นต้องคัดแยกไว้ต่างหากเพื่อนำไปกำจัดด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

(2.4) ถังสีน้ำเงิน ใช้รองรับขยะมูลฝอยทั่วไปที่ย่อยสลายได้ยากหรือย่อยสลายไม่ได้ ไม่คุ้มค่าต่อการนำไปรีไซเคิล เช่น ซองขนม วัสดุพลาสติกห่อลูกอม โฟม ฟลอย วัสดุพลาสติกที่เปื้อนอาหาร ซองขนม เป็นต้น

2) การเก็บกักและรวบรวม เป็นการเก็บขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ในภาชนะรองรับขยะซึ่งวางไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย สถานศึกษา สถานที่ราชการ ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า ป้ายรถโดยสารประจำทาง สวนสาธารณะ เป็นต้น เพื่อนำมารวบรวมไปยังจุดพักขยะแล้วจึงขนถ่ายใส่รถเก็บขยะ เพื่อที่จะได้ขนส่งต่อไปยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สำหรับขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก แต่หากเป็นขยะรีไซเคิลที่ได้คัดแยกไว้ในภาชนะรองรับขยะที่ระบุขยะมูลฝอยเหล่านั้นจะถูกรวบรวมและส่งไปแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

ขยะมูลฝอยเมื่อถูกเก็บรวบรวมจากภาชนะรองรับขยะที่อยู่ตามแหล่งกำเนิดแล้วจะถูกขนถ่ายโดยรถเก็บขนขยะมูลฝอยเพื่อนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้เร็วที่สุด เพื่อป้องกันการเน่าเหม็น รวมทั้งเพื่อให้มีขยะตกค้างบริเวณสถานที่ให้น้อยที่สุด ดังนั้นขยะมูลฝอยเหล่านั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีการเก็บกัก ณ จุดใดจุดหนึ่งก่อนนำไปกำจัดหรือทำลาย ยกเว้นขยะอันตรายหรือของเสียอันตรายที่จะต้องทำการเก็บกักให้มีจำนวนมากพอก่อนที่จะส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธีและปลอดภัย สำหรับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้นหน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีการวางระบบและแบบแผนในการเก็บรวบรวมขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันอย่างเหมาะสม

3) การขนถ่ายและการขนส่ง เป็นการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากอาคารสถานที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยและนำมาเทลงในรถเก็บขนเพื่อขนส่งไปกำจัด โดยการขนส่งขยะมูลฝอยจากชุมชนไปยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สามารถทำได้ 2 วิธี คือ การขนส่งโดยตรงและการขนส่งโดยผ่านสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย

จากปัญหาการขนส่งขยะมูลฝอยไปกำจัดในเขตเมือง กระบวนการที่จะช่วยลดปัญหา คือ การขนถ่ายขยะมูลฝอยออกไปนอกเขตเมืองหรือจากแหล่งกำเนิดให้เร็วที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่ ดังนั้นหากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอยู่ไกลจากแหล่งกำเนิดมาก จึงมีความจำเป็นต้องสร้างสถานีขนถ่ายเพื่อประสิทธิภาพในการเก็บขนขยะมูลฝอย

4) การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการขยะมูลฝอย มีหลากหลายวิธีให้ดำเนินการตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น คุณสมบัติหรือประเภทของขยะมูลฝอย รวมไปถึงข้อจำกัดเรื่องการจัดหาพื้นที่ก่อสร้าง งบประมาณที่ใช้บริหาร จัดการ เป็นต้น ปัจจุบันวิธีการกำจัดหรือทำลายขยะมูลฝอยมีหลายวิธีทั้งวิธีที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลหรือไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ดังนี้

(1) การฝังกลบขยะมูลฝอย สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่

(1.1) การเทกอง (Uncontrolled หรือ Open Dump) เป็นรูปแบบการเทกองขยะมูลฝอยบนพื้น โดยไม่มีการควบคุมหรือมีการควบคุมบ้าง มีการค้ำขยะมูลฝอย และไม่มีมาตรการควบคุมการระบายหรือการปลดปล่อยมลพิษและสารปนเปื้อนจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยออกสู่สิ่งแวดล้อม รวมทั้งไม่มีมาตรการอย่างเป็นระบบที่จะรองรับการดำเนินงานฝังกลบขยะมูลฝอย

(1.2) การเทกองที่มีการควบคุม (Controlled Dump) เป็นรูปแบบการเทกองที่มีการควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่พื้นที่ รวมถึงมีการบดอัดและกลบทับขยะมูลฝอยบางครั้ง อย่างไรก็ตามรูปแบบการกำจัดประเภทนี้จะไม่จำเป็นต้องมีโครงสร้างพื้นฐานวิศวกรรมที่จำเป็น แต่จะใช้มาตรการดำเนินงานด้านวิศวกรรมที่จำเป็นที่ใช้ในการควบคุมการระบายหรือปลดปล่อยสารปนเปื้อนจากสถานที่กำจัดมูลฝอยออกสู่สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

(1.3) การฝังกลบมูลฝอยเชิงวิศวกรรม (Engineered Landfill) เป็นรูปแบบกำจัดขยะมูลฝอยที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น มีการติดตั้งระบบกันซึมในบริเวณบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย มีการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้การฝังกลบเป็นไปตามหลัก วิศวกรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจดบันทึกปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่พื้นที่การควบคุมการจัดวางเซลล์ การควบคุมขนาดหน้างานฝังกลบให้เหมาะสม การบดอัดและกลบทับขยะมูลฝอยเป็นระยะ ระบบบำบัดและป้องกันการปนเปื้อนมลพิษที่เกิดขึ้นออกสู่สิ่งแวดล้อม และการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(1.4) การฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) เป็นรูปแบบการฝังกลบขยะมูลฝอยที่มีการคำนึงถึงการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ทาง วิศวกรรมและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย ตั้งแต่การคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม การออกแบบและมีระบบโครงสร้างพื้นฐานในสถานที่ มีการติดตั้งระบบกันซึมที่ถูกต้องและได้รับ

มาตรฐานตามหลักวิศวกรรม มีการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้การฝังกลบเป็นไปตามหลักวิศวกรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดบันทึกปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่พื้นที่ การควบคุมการจัดวางเซลล์ การป้องกันมิให้ของเสียอันตรายชุมชนเข้ามากำจัดในบริเวณ การจัดการก๊าซจากบ่อฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ การควบคุมขนาดหน้างานฝังกลบให้เหมาะสม การบดอัดและกลบทับขยะมูลฝอยเป็นรายวัน การป้องกันและจัดการกับเหตุฉุกเฉิน ระบบบำบัดและป้องกันการปนเปื้อนมลพิษที่เกิดขึ้นออกสู่สิ่งแวดล้อม และการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(2) การเผาในเตาเผา (Incineration) เป็นการทำลายขยะมูลฝอยประเภทที่สามารถติดไฟได้ เช่น ขยะอินทรีย์ พลาสติก กระดาษ ไม้และเศษไม้ เป็นต้น โดยการใช้ความร้อนในตัวขยะเป็นตัวทำลายขยะมูลฝอย โดยการเผาในที่สามารถควบคุมอากาศ และมีการบำบัดมลพิษที่เกิดจากการเผาก่อนปลดปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม ส่วนเถ้าที่เกิดจากการเผาต้องนำไปฝังกลบอย่างปลอดภัย ผลที่ได้จากการเผาขยะมูลฝอย คือ ความร้อนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น น้ำร้อน ไอน้ำ หรือการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

(3) การหมักทำปุ๋ย เป็นการย่อยสลายอินทรีย์สารโดยกระบวนการทางชีววิทยาของจุลินทรีย์เป็นตัวการย่อยสลายให้แปรสภาพเป็นแร่ธาตุที่มีลักษณะค่อนข้างคงรูป มีสีดำ ค่อนข้างแห้ง และสามารถใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของดิน แบ่งเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่

(3.1) การหมักแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Decomposition) เป็นการสร้างสภาวะที่จุลินทรีย์ชนิดที่ดำรงชีพโดยใช้ออกซิเจนย่อยสลายอาหารแล้วเกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และกลายสภาพเป็นแร่ธาตุเป็นกระบวนการที่ไม่เกิดก๊าซกลิ่นเหม็น

(3.2) การหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Decomposition) เป็นการสร้างสภาวะให้เกิดจุลินทรีย์ชนิดที่ดำรงชีพโดยใช้ออกซิเจนเป็นตัวช่วยย่อยสลายอาหาร และแปรสภาพกลายเป็นแร่ธาตุ ขบวนการนี้มักจะเกิดก๊าซที่มีกลิ่นเหม็น เช่น ก๊าซไข่เน่า และเกิดก๊าซ มีเทนนำไปใช้ประโยชน์เป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (อ้างอิงใน พัชรพล ทะจะกัน, 2562) ได้กล่าวว่า แนวทางการจัดการมูลฝอยในปัจจุบัน มีความยุ่งยากหลายประการที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่ซึ่งไม่อาจแยกออกได้ เช่น ปริมาณและส่วนประกอบของมูลฝอยที่แตกต่างกันไปในละพื้นที่ การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว งบประมาณอันจำกัด จากผลกระทบอันเนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทรัพยากรที่เริ่มมีจำนวนจำกัด เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้การจัดการมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจถึงส่วนต่าง ๆ ของระบบการจัดการมูลฝอยในการจัดการมูลฝอยชุมชน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การทิ้งมูลฝอย จนกระทั่งถึงการกำจัดมูลฝอยในขั้นสุดท้ายอาจแบ่งได้ 6 ขั้นตอน คือ การทิ้งมูลฝอย การจัดการ ณ ครั้วเรือน การรวบรวม การขนถ่าย และการ

ขนส่ง ในการจัดการมูลฝอยสำหรับชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จะต้องพิจารณาเลือกเฉพาะขั้นตอนที่เหมาะสมจาก 6 ขั้นตอนมา ประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งโดย ส่วนใหญ่ในการจัดการมูลฝอยสำหรับชุมชนทั่วไปประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1) การทิ้งขยะมูลฝอย ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ทิ้งเห็นว่า วัสดุชิ้นใด ๆ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้อีกต่อไปแล้ว จึงทิ้งไปหรือเก็บรวบรวมไว้เพื่อกำจัดต่อไป

2) การจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน ในส่วนนี้จะมุ่งความสนใจไปที่มูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมากกว่ามูลฝอยที่เกิดจากแหล่งอื่น เพราะมูลฝอยส่วนนี้ประกอบด้วยมูลฝอยมากมายหลายชนิดปะปนกันอยู่และเกิดขึ้นในแหล่งที่คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ของผู้คนอาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่น

3) การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในชุมชน เป็นการเก็บรวบรวมมูลฝอยจากที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน เพื่อนำไปกำจัด

4) การสร้างความเชื่อมั่นและให้ความรู้กับประชาชน เป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ ประชาชน อาจใช้ไม่ได้สมบูรณ์แบบสำหรับทุกกรณี โดยมีเป้าหมายที่ครัวเรือนภายใต้โครงสร้างของชุมชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาผู้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยกระบวนการนี้ หากต้องการนำไปใช้กับกลุ่มผู้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยอื่น ๆ เช่น ตลาด โรงเรียน ฯลฯ ก็เพียงแต่นำไปดัดแปลงและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมก็จะสามารถนำไปใช้ได้ทันที ประเด็นสำคัญก็คือการแนะนำในระดับของผู้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยให้มีการคัดแยก "ขยะ" ในส่วนที่สามารถนำไปรีไซเคิล บำบัด หรือนำไปใช้ซ้ำได้ การแยกขยะจะทำให้ได้ ขยะ 2 ประเภท ดังนี้

(1) ของขายได้ ซึ่งเป็นวัสดุที่มีมูลค่าและสามารถขายให้กับผู้ค้าของเก่า โดยทั่วไปในประเทศไทยจะเรียกว่าเป็น ขยะรีไซเคิล

(2) ขยะชีวภาพ เป็นวัสดุจากครัวเรือน (จำพวกเศษอาหาร ผัก ผลไม้) หรือจากสวนในบ้าน (กิ่งไม้ ใบไม้ เศษหญ้าดอกไม้) ซึ่งสามารถนำมาหมักและใช้ซ้ำในรูปของปุ๋ยหรือวัสดุปรับปรุงคุณภาพดิน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การ ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับ

ผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย (สมบัติ นามบุรี, 2562)

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

ศักดิ์สิทธิ์ แยมศรี (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนแสดงออกถึงความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือเพื่อให้กิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันต่อไปโดยปกติสุข

กรกนก เจริญสุข (2560) ได้อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้การกระทำบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว

ณัฐพรณ ชาญธัญกรรม (2560) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเองและมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอกหรือองค์กรที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน

นุชา สะสม (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทุกระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนทั้งในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลการดำเนินงาน แสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลการตัดสินใจและร่วมปฏิบัติและร่วมทำงานร่วมกันตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลที่จะเกิดขึ้นทั้งประโยชน์และผลกระทบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการขยะ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการประเมินผล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ประเภทการมีส่วนร่วมของประชาชน

จินตนา สุจจันนท์ (2549) ได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมของประชาชน 2 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ ตั้งแต่การร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมกันวางนโยบายและแผนงาน ร่วมกันตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมกันประเมินผลโครงการ

2) การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน เป็นต้น

เมตต์ เมตต์การณจิต (2553) ได้จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรคไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพยากรสิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่การมีส่วนร่วมโดยตรง หมายถึง ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมอย่างเป็นทางการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม หมายถึง ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมอย่างไม่เป็นทางการ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

J.M. Cohen (J.M. Cohen and N.T. Uphoff, 1981, อ้างอิงใน ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม, 2562) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยการกำหนดความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นจึงเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) องค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการได้จากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ได้พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็นชอบ ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้

4. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

International Association for Public Participation (AP2) สถาบันนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ ซึ่งเป็นรูปแบบที่หน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยหลายแห่งยึดเป็นแนวทางดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), 2560) มีรายละเอียด ดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูล ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุดแต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด และเป็นวิธีการที่ง่าย เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของภาคประชาการที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลข่าวสารสามารถใช้ได้หลากหลายช่องทางเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การจัดนิทรรศการ สื่อสังคมออนไลน์ การจัดงานแถลงข่าว ป้ายติดประกาศ เป็นต้น แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2) ระดับการเปิดรับฟังความคิดเห็น เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก โดยการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและรับฟังความคิดเห็น เพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีเสวนา สาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปประกอบการพิจารณาทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการการประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงาน เป็นต้น

4) ระดับการร่วมปฏิบัติหรือความร่วมมือ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้แทนภาคสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจการ

ดำเนินงาน และดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นขั้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในระดับสูงที่สุด เป็นการเสริมอำนาจแก่ประชาชน โดยประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติแต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้วผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่เปิดโอกาสและช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม สามารถดำเนินการได้หลายระดับและหลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสม บางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีจำเป็นต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง เช่น ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่าย และความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลจุน

ข้อมูลเชิงพื้นฐานในพื้นที่เทศบาลตำบลจุน (เทศบาลตำบลจุน, 2567) แบ่งออกเป็น 11 หัวข้อ ดังนี้

1. ที่ตั้งสำนักงาน

เทศบาลตำบลจุน ตั้งอยู่เลขที่ 270 หมู่ที่ 1 บ้านห้วยกั้ง ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา อยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอจุนและตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1091 สายจุน-ปง โดยห่างจากตัวอำเภอจุน ประมาณ 2 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดพะเยา 50 กิโลเมตร

2. เขตพื้นที่รับผิดชอบ

เทศบาลตำบลจุนมีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 129 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 80,625 ไร่ โดยแบ่งเป็นดังนี้

- 1) พื้นที่สำหรับเพื่ออยู่อาศัย จำนวน 4,421 ไร่
- 2) พื้นที่สำหรับที่ทำกิน จำนวน 24,447 ไร่
- 3) พื้นที่ป่า จำนวน 51,757 ไร่

โดยเทศบาลตำบลจุนมีจำนวนหมู่บ้าน 17 หมู่บ้านอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านห้วยกั้ง หมู่ที่ 2 บ้านจุนหลวง หมู่ที่ 3 บ้านค้ำหงส์ หมู่ที่ 4 บ้านเซี้ยะ หมู่ที่ 5 บ้านดอนมูล หมู่ที่ 6 บ้านดอนไชย หมู่ที่ 7 บ้านสร้อยศรี หมู่ที่ 8 บ้านจุนพัฒนา หมู่ที่ 9 บ้านใหม่ดอนมูล หมู่ที่ 10 บ้านร่องตู่ หมู่ที่ 11 บ้านห้วยกั้งพัฒนา หมู่ที่ 12 บ้านศรีมาลัย หมู่ที่ 13 บ้านค้ำหงส์ใหม่ หมู่ที่ 14 บ้านดอนไชยพัฒนา หมู่ที่ 15 บ้านใหม่กาญจนา หมู่ที่ 16 บ้านสร้อยศรีพัฒนา หมู่ที่ 17 บ้านจุนรัชดา

3. ประชากร

เทศบาลตำบลจุนมีประชากรทั้งหมด 9,307 คน แบ่งเป็น

- 1) ชาย 4,527 คน
- 2) หญิง 4,780 คน

4. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศตำบลจุนมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบและภูเขาเหมาะสำหรับการทำนา การเลี้ยงสัตว์ และการเกษตรกรรม และเป็นแหล่งน้ำต้นน้ำลำธาร มีแม่น้ำไหลผ่าน 2 สาย คือ ลำน้ำแม่ทะลาย และลำน้ำจุนของตำบลจุน

5. ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศตำบลจุนมีลักษณะภูมิอากาศแบบเขตร้อน อยู่ในเขตอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มี 3 ฤดู ประกอบด้วย

ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิวัดได้ 39.5 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ฝนตกหนาแน่นในเดือนพฤษภาคม ฝนตกตลอดปีประมาณ 1,043.9 มิลลิเมตร มีวันฝนตก 101 วัน

ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนพฤศจิกายน และ มกราคม อุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 10.8 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม

6. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลลอ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลห้วยข้าวก่ำ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

7. แหล่งน้ำ

อ่างเก็บน้ำขุนห้วยกั้ง หมู่ที่ 1 เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ความจุ 925,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ในฤดูฝน 1,800 ไร่ ปีที่ก่อสร้างเสร็จ 2538

อ่างเก็บน้ำน้ำจุน หมู่ที่ 4 เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ความจุ 9,604,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ในฤดูฝน 10,000 ไร่ ปีที่ก่อสร้างเสร็จ 2532

อ่างเก็บน้ำห้วยเคียน หมู่ที่ 5 เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ความจุ 672,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ในฤดูฝน 1,600 ไร่ ปีที่ก่อสร้างเสร็จ 2533

อ่างเก็บน้ำห้วยเม่า หมู่ที่ 15 เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ความจุ 645,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ในฤดูฝน 1,400 ไร่ ปีที่ก่อสร้างเสร็จ 2543

อ่างเก็บน้ำห้วยสร้อยศรี หมู่ที่ 7 เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ความจุ 653,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ในฤดูฝน - ไร่ ปีที่ก่อสร้างเสร็จ 2556

8. การศึกษา

1) โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

- 1.1) โรงเรียนบ้านห้วยกั้ง
- 1.2) โรงเรียนบ้านจุน
- 1.3) โรงเรียนบ้านดอนมูล
- 1.4) โรงเรียนบ้านสร้อยศรี

2) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

- 2.1) โรงเรียนบ้านดอนมูล

3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

- 3.1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลจุน
- 3.2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจุนพัฒนา
- 3.3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านค้ำหังษ์
- 3.4) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจุน

9. สาธารณสุข

มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง ได้แก่

- 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจุน บ้านค้ำหังษ์ หมู่ที่ 3
- 2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจุน บ้านศรีมัลลย์ หมู่ที่ 12

10. ศาสนา

- 1) วัด จำนวน 9 ได้แก่
 - 1.1) วัดบุญเกิด บ้านห้วยกั้ง หมู่ที่ 1
 - 1.2) วัดจุนหลวง บ้านจุนหลวง หมู่ที่ 2
 - 1.3) วัดดอนไชย บ้านดอนไชย หมู่ที่ 6
 - 1.4) วัดดอยเจดีย์งาม บ้านจุนพัฒนา หมู่ที่ 8
 - 1.5) วัดร่องคู้ บ้านร่องคู้ หมู่ที่ 10
 - 1.6) วัดศรีมัลลย์ บ้านศรีมัลลย์ หมู่ที่ 12
 - 1.7) วัดค้ำหงส์ บ้านค้ำหงส์ใหม่ หมู่ที่ 13
 - 1.8) วัดสร้อยศรี บ้านสร้อยศรีพัฒนา หมู่ที่ 16
- 2) สำนักสงฆ์ จำนวน 3 แห่ง
 - 2.1) สำนักสงฆ์ภูเกิดแก้ว บ้านห้วยกั้ง หมู่ที่ 1
 - 2.2) สำนักสงฆ์ดงฝาย บ้านเข้ยะ หมู่ที่ 4
 - 2.3) สำนักสงฆ์ม่อนเจดีย์ ใหม่นอนมูล หมู่ที่ 15

11. สถานที่สำคัญ

สถานที่สำคัญ พื้นที่สาธารณะขององค์กร และแหล่งท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลจุนจำนวน 8 แห่ง ได้แก่

- 1) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และชุมชนนวัตกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์อินทรีย์
- 2) สำนักงานเทศบาลตำบลจุน
- 3) วัดบ้านจุนหลวงองค์พระหนัก
- 4) อ่างเก็บน้ำห้วยสร้อยศรี
- 5) อ่างเก็บน้ำห้วยเคียน
- 6) อ่างเก็บน้ำห้วยเม่า
- 7) อ่างเก็บน้ำห้วยกั้ง
- 8) อ่างเก็บน้ำน้ำจุน

นโยบายการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน

1. วิธีการจัดการขยะ

ในด้านการจัดการขยะ เทศบาลตำบลจุนมีวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภท (เทศบาลตำบลจุน, 2566) ดังนี้

1) **ขยะอินทรีย์** กำจัดโดยให้แต่ละครัวเรือนดำเนินการเอง ซึ่งเทศบาลตำบลจุน มีการใช้งบประมาณดำเนินงาน จำนวน 30,000 บาทต่อปี

2) **ขยะรีไซเคิล** กำจัดโดยให้แต่ละครัวเรือน แต่ละหมู่บ้าน รวมถึงเทศบาลดำเนินการ มีการใช้งบประมาณดำเนินงาน จำนวน 10,000 บาทต่อปี

3) **ขยะทั่วไป** เทศบาลตำบลจุน เป็นหน่วยงานดำเนินการกำจัด มีการใช้งบประมาณ 80,890 บาทต่อปี

4) **ขยะอันตราย** กำจัดโดยการรวบรวมและส่งให้ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา นำไปกำจัดต่อ ไม่ได้ใช้งบประมาณในส่วนนี้

2. นโยบายด้านการจัดการขยะ

นโยบายด้านการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน (ดำเนินการตามแผนการจัดการขยะของกระทรวงมหาดไทย)

1) มาตรการจัดการขยะต้นทาง

รายละเอียดกิจกรรมการจัดการขยะต้นทาง ให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอย 4 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ ขยะมูลฝอยอินทรีย์หรือขยะเศษอาหาร ขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน แจกให้ส่วนราชการในระดับจังหวัดใช้กลไกความร่วมมือตามหลัก “ประชารัฐ” ผ่านคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอยระดับจังหวัด เพื่อให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) แจกให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ร้อยละ 50 ของครัวเรือน ในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้สมาชิกอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลกจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(2) จัดตั้ง “จุดรวมขยะอันตรายจากชุมชน” ทุกแห่งจากจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 85,416 แห่ง

(3) จัดตั้ง “ถังขยะอินทรีย์หรือขยะเปียกครัวเรือน” ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และให้ขยายผลการจัดการขยะอินทรีย์หรือขยะเปียกไปยังครัวเรือนทั่วประเทศ โดยกำหนดเป็นเป้าหมาย ร้อยละ 80 ของครัวเรือน

(4) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงและพัฒนาตลาดที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควบคุมผู้ประกอบการตลาดของเอกชนให้มีความสะอาดและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ได้มาตรฐานตามหลักสุขาภิบาลหรือสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

(4.1) ออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดการ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในตลาดที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตลาดเอกชน ตามความเหมาะสมและบริบทของแต่ละพื้นที่

(4.2) จัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท จำนวน 4 ประเภท

(4.3) ลดปริมาณขยะมูลฝอย อาทิ การงดใช้กล่องโฟม การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก

(4.4) คัดแยกขยะมูลฝอยในแต่ละประเภท เช่น ขยะเศษอาหาร ผัก ผลไม้ ออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป และขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อนำไปจัดการให้ถูกต้อง

2) มาตรการการจัดการขยะกลางทาง

(1) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งภาชนะรองรับมูลฝอยแบบแยกประเภท ในสวนสาธารณะและสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่ง จัดหาภาชนะรองรับเพียงพอ และมีการแยกประเภทถูกต้อง 4 สี ภายใน 3 ปี รวมถึงหมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 100 จัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน”

(2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดวันและเวลาในการเก็บและขนขยะมีการวางระบบการเก็บและขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับพื้นที่ (เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเก็บขน)

(3) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหายุานพาหนะให้เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณและประเภทขยะ

3) มาตรการการจัดการขยะปลายทาง

(1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นเจ้าภาพโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบรวมกลุ่ม (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 324 กลุ่ม วางแผนการพัฒนาการจัดการ ขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เช่น การพัฒนาระบบฝังกลบขยะที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือหลักสุขาภิบาล หรือการพัฒนาระบบฝังกลบขยะเป็นโรงงานผลิต RDF หรือโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าจากขยะ หรือโรงเตาเผาขยะที่มีระบบควบคุมมลพิษหรือโรงหมักทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ เพื่อลดปริมาณขยะ และลดต้นทุนค่าใช้จ่ายจากภาครัฐ

(2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบ่อฝังกลบขยะที่ไม่ถูกต้อง ดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขปิดหรือบำบัด/ฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

(3) มาตรการการแก้ไขปัญหาลาสติก การจัดการปลายทาง กรอบและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันจากทุกภาคส่วน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากพลาสติกที่สำคัญและต้องเร่งดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในช่วง 3 ปีแรก (2563 - 2565) เริ่มตั้งแต่การผลิต ออกแบบเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ การจัดการพลาสติกระหว่างบริโภค และหลังบริโภค ใช้หลักการ 3R เป้าหมายแรก ลด เลิกการใช้พลาสติก เป้าหมายโดยใช้วัสดุอื่นทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 100 ในปี 2565 ได้แก่ ถุงพลาสติกหิ้ว กล่องโฟมบรรจุอาหาร แก้วพลาสติก ความหนาน้อยกว่า 100 ไมครอน หลอดดูด (ยกเว้น ผู้สูงอายุ และเด็ก) เป้าหมายที่ 2 การนำพลาสติกเป้าหมายไปใช้ประโยชน์เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ในปี 2565

3. ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน

ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจุน แบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ดำเนินการหมู่บ้านต้นแบบนำร่อง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านห้วยกั้ง หมู่ 10 บ้านร่องตู่ และหมู่ 11 บ้านห้วยกั้งพัฒนา ตำบลจุน ในการจัดการขยะโดยชุมชน (ห้วยกั้งโมเดล)

1) ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุน นำปัญหาที่ได้จากการประชุมในระดับหมู่บ้าน เรื่องของขยะและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนโยบายในระดับจังหวัด เรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านและตำบล เข้าร่วมประชุมหารือกับข้าราชการ พนักงานและลูกจ้าง ในเรื่องการจัดการขยะ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของตำบลจุน ที่จะต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน จึงได้จัดทำข้อตกลงร่วมกันว่า ให้สำรวจข้อมูลด้านการจัดการขยะในระดับครัวเรือนและภาพรวมของหมู่บ้าน รวมทั้งสำรวจจุดทิ้งขยะของแต่ละหมู่บ้าน โดยแบ่งทีมข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงานและลูกจ้างออกเป็นทีม ออกคำสั่งมอบหมายการทำงาน ลงสำรวจข้อมูลในหมู่บ้านนำร่อง 3 หมู่บ้าน ในระยะเวลา 1 - 3 เดือน โดยการสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรม การทิ้งขยะในระดับครัวเรือน

2) สรุป รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลในระดับครัวเรือน เชิงสถิติของขยะแต่ละประเภทที่เกิดขึ้นในครัวเรือนและชุมชน รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนด้วย

3) จัดประชุมผู้บริหาร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำ อสม. แกนนำแม่บ้าน ผู้สูงอายุ เพื่อร่วมหารือในเรื่องการดำเนินการกำจัดขยะ พร้อมทั้งคืนข้อมูลและปัญหาการจัดการขยะของหมู่บ้านต้นแบบ จากนั้นสอบถามข้อคิดเห็น ระดม การจัดการกับปัญหาขยะ ได้ข้อตกลงร่วมกันว่า ให้มีการอบรมให้ความรู้ เรื่องการคัดแยกขยะแก่แกนนำหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน โดยให้วิเคราะห์

รวบรวมข้อมูล และดำเนินการ 3 หมู่บ้านนำร่องนี้ก่อน เพื่อจะเป็นตัวอย่าง (Model) ให้กับ 14 หมู่บ้านที่เหลือต่อไป

4) ตั้งงบประมาณการดำเนินงาน ในงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมโครงการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง

5) ดำเนินอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านนำร่องจำนวน 3 หมู่บ้าน ในเรื่องการคัดแยกขยะ การกำจัดขยะ ให้มีการอบรมการคัดแยกขยะในโครงการการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะที่ถูกต้องและการกำจัดขยะโดยครัวเรือนเองอย่างถูกต้อง เพื่อลดปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะและขยะตกค้าง จึงต้องมีการคัดแยกขยะให้ถูกประเภทเพื่อสะดวกในการจัดการ เช่น ขยะย่อยสลายได้ นำไปทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักอินทรีย์ มีการเรียนรู้โดยมีวิทยากรสอนและ สาธิต ขยะอันตรายก็นำเข้าสู่ระบบการทำลายที่ปลอดภัย ส่วนขยะรีไซเคิลนำรวบรวม เพื่อให้มีรายได้เข้าสู่ครัวเรือน และหมู่บ้าน

6) เทศบาลจัดหาวัสดุและเครื่องมือในการอัดก้อนขยะ ประเภทขยะทั่วไป ได้แก่ เครื่องอัดก้อนขยะ ขยะประเภทนี้ประชาชนจะเก็บรวบรวมไว้ในบ้านเรือน ทางเทศบาลจะจัดเก็บมาเพื่ออัดก้อนขาย นำรายได้สู่หมู่บ้าน

7) ทีมงานเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลรายครัวเรือน ประเมินความพึงพอใจ รวมทั้งข้อมูลสถิติ ปริมาณขยะใช้เวลา 1 เดือน จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปและรายงานต่อผู้บริหารจากข้อมูลที่ได้พบว่าปริมาณขยะลดลง ร้อยละ 62 ประชาชนมีความพึงพอใจในกระบวนการในระดับดี

8) ผู้บริหารพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ พนักงานเทศบาล ลงพบผู้ใหญ่บ้านและประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน เพื่อคืนข้อมูลสถิติต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจในด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ สนับสนุนให้หมู่บ้านดำเนินการจัดการขยะต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์ให้ครบทุกหลังคาเรือน เทศบาลยินดีสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาขยะอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเครื่องมือต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

9) สรุปบทเรียนกระบวนการประชาคม ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างเทศบาลตำบลจุนและผู้ใหญ่ 3 หมู่บ้าน ขอมติเก็บถังขยะ ในชุมชนไร้ถังขยะและปิดบ่อขยะเป็นบ่อแรก ได้แก่ บ่อขยะหมู่ที่ 1 บ้านห้วยกั้ง ตำบลจุนในปีงบประมาณ 2561

10) เจ้าหน้าที่ประจำส่วนงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สรุปบทเรียน กระบวนการพร้อมจัดทำคู่มือห้วยกั้งโมเดล เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการทำกระบวนการจัดการขยะให้ครบทุกหมู่บ้านในตำบลจุน

โดยทั่วไปแล้วแนวทางกำจัดขยะมูลฝอยของตำบลจุน จะเป็นตามแผนภาพด้านล่าง หากมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ด้วยหลัก 3R โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก แทนที่จะนำไปกำจัด ขยะของตำบลจุนแยกออกเป็น 5 ประเภทได้แก่

ประเภทที่ 1 ขยะอินทรีย์ เป็นขยะที่ย่อยสลายได้เร็วตามธรรมชาติ สามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์หรือหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษอาหาร เศษผัก และเปลือกผลไม้ เศษกิ่งไม้ใบหญ้า เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ขยะรีไซเคิลหรือวัสดุรีไซเคิล ส่วนใหญ่เป็นบรรจุภัณฑ์หรือเป็นวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยส่วนใหญ่จะมีเครื่องหมายรีไซเคิลแสดงบนบรรจุภัณฑ์เช่นกล่องเครื่องดื่มขวดน้ำพลาสติก แก้วน้ำพลาสติก กระดาษขาว-ดำ กระป๋องน้ำอัดลม ท่อพีวีซี สายยาง เป็นต้น

ประเภทที่ 3 ขยะทั่วไป เป็นขยะประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ขยะอินทรีย์ วัสดุรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ถุงพลาสติกเปื้อนอาหาร ซองขนมขบเคี้ยว ห่อพลาสติกใส่ขนม ซองบะหมี่ เปลือกลูกอม กล่องโฟมที่เปื้อนอาหาร เป็นต้น

ประเภทที่ 4 ขยะอันตราย เป็นขยะที่มีส่วนประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งของสารพิษวัตถุไวไฟ วัตถุที่ทำให้เกิดโรควัตถุกำมันตรังสี หรือวัตถุกัดกร่อน เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อคน สัตว์ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องมีการจัดการอย่างถูกวิธี เช่น น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาล้างห้องน้ำ หลอดไฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารกำจัดแมลง หรือวัชพืชแบบเตอรีมือถือ เป็นต้น

ประเภทที่ 5 ขยะติดเชื้อ เป็นขยะที่เกิดจากการปฏิบัติกรกับผู้ป่วย จากครัวเรือน และสถานพยาบาลต่าง ๆ เช่น ผ้าก๊อชปิดแผล สำลีทำแผล เข็มฉีดยา เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อการอุปโภคบริโภคยังคงเกิดขึ้นอยู่ทุกวัน ปัญหาขยะก็ยังคงต้องอาศัยแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพและในการจัดการก็ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อคนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงรวม ทั้งสิ่งแวดล้อมรอบข้างอีกด้วย เทศบาลตำบลจุนจึงมีแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน โดยเริ่มจาก 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 11 ตำบลจุน สร้างเป็นหมู่บ้านต้นแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ให้หมู่บ้านได้ดำเนินการกำจัดขยะด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการบริหารจัดการของหมู่บ้านเองตามบริบท และศักยภาพของหมู่บ้าน เพื่อที่จะส่งเสริมความรู้แก่ประชาชนให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภทอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการเต็มพื้นที่

1) ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุน นำกระบวนการห้วยก้งโมเดล มาทำความเข้าใจเรื่องกระบวนการกำจัดขยะที่ได้ผลลัพธ์ที่ดีจนสามารถปิดบ่อขยะได้ ประชุมหารือกับข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง เพื่อนำห้วยก้งโมเดลลงมาให้ให้เต็มพื้นที่อีก 14 หมู่บ้าน จึงได้ข้อตกลงร่วมกันว่า จะนำ

กระบวนการของห้วยกั้งโมเดลลงพื้นที่ 14 หมู่บ้าน จึงออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ มอบหมายการทำงาน ลงสำรวจข้อมูลในหมู่บ้านที่เหลือ 14 หมู่บ้าน ในระยะเวลา 1 - 3 เดือน โดยการสัมภาษณ์ สังเกต พฤติกรรมการทิ้งขยะในระดับครัวเรือน ขั้นตอนนี้ได้มี อสม. หัวหน้าคุ้ม ออกปฏิบัติการ โดยแบ่งงาน รับผิดชอบเป็นโซน จำนวน 4 โซน พร้อมทั้งจัดประชุมพนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับทีม อสม. หัวหน้าคุ้ม

2) ประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกับชุมชน มอบหมายความรับผิดชอบแก่ หัวหน้าคุ้มในการจัดการบริหารจัดการขยะสำหรับชุมชนรายคุ้มในหมู่บ้านที่เหลือ 14 หมู่บ้าน และ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ในรูปแบบของการจัดเก็บรวบรวมขยะ และการคัดแยกขยะ

3) ตั้งงบประมาณการดำเนินงานในงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อสนับสนุนให้เกิด กิจกรรมโครงการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง

4) ดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน โดยแบ่งเป็น 4 โซน ในเรื่องการคัดแยกขยะ การกำจัดขยะ ให้มีการอบรมการคัดแยกขยะในโครงการการสร้าง จิตสำนึกในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง เน้นกระบวนการ 3R การกำจัดขยะที่ต้นทางโดยครัวเรือนอย่างถูกต้อง เพื่อลดปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะและขยะตกค้าง จึงต้องมีการคัดแยกขยะให้ถูกประเภท เพื่อ สะดวกในการจัดการ เช่น ขยะย่อยสลายได้ นำไปทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักอินทรีย์ มีการเรียนรู้โดยมี วิทยากรสอน สาธิต ขยะอันตรายนำเข้าสู่ระบบการกำจัดและทำลายที่ปลอดภัย ส่วนขยะทั่วไปและ ขยะรีไซเคิล คัดแยกตามชนิดของขยะ เช่นถุงพลาสติกสะอาด สกปรก กระดาษ ขวดพลาสติก ขวด แก้ว และเศษเหล็กรวบรวมจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ครัวเรือนและหมู่บ้าน บางส่วนนำกลับมาใช้ ใหม่ เพิ่มมูลค่า หรือประดิษฐ์เป็นของใช้ภายในครัวเรือน

5) เทศบาลจัดหาวัสดุและเครื่องมือในการอัดก้อนขยะ ประเภทขยะทั่วไป ได้แก่ เครื่อง อัดก้อนขยะแบบใช้มือ และจัดหาเครื่องอัดขยะแบบไฮโดรลิก เพื่อรองรับขยะทั่วไปที่เพิ่มมากขึ้น

6) เทศบาลเก็บถังขยะสีฟ้าที่กระจายอยู่ตามชุมชนเป็นหมู่บ้านไว้ถึงขยะ พร้อมทั้งจัดหา จุดพักขยะ (บ้านพักขยะ) จำนวนหมู่บ้านละ 3 จุด รวมเป็น 51 จุด ในปี 2562 เป็นนวัตกรรมใหม่ที่ คิดค้นโดยผู้บริหารและทีมงานสิ่งแวดล้อมตำบลจุน เพื่อรองรับขยะที่ประชาชนเก็บรวบรวมไว้ใน บ้านเรือน พร้อมนำขยะมาบริจาคที่บ้านพักขยะ แยกประเภทตามป้าย ซึ่งมีอยู่ 6 ช่อง ได้แก่ พลาสติกสี พลาสติกสะอาด ขวดพลาสติก ขวดแก้วกระดาษและกล่องนม โดยใช้แนวคิด “แบ่งขยะให้อุปถัมภ์” สร้างมูลค่าให้ขยะ แทนที่จะไปทิ้งหรือเผาเกิดมลพิษมากมาย เน้นให้ชาวตำบลจุนนำขยะมารวบรวม โดยการบริจาคไว้ที่บ้านพักขยะ ทางเทศบาลมีหน้าที่จัดเก็บขยะมารวบรวม พักไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ จัดการขยะของเทศบาล จากนั้นอัดก้อนจำหน่ายให้ปลายทาง นำรายได้สู่หมู่บ้านเพื่อเป็น ทุนการศึกษาเด็กนักเรียน ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและพัฒนาหมู่บ้าน

7) จัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการรับซื้อของเก่าตำบลจน เพื่อเป็นเครือข่ายในการรับซื้อขยะประเภทขยะรีไซเคิล คือ ขวดแก้ว ขวดพลาสติกและกระดาษ โดยให้จัดซื้อกับคณะกรรมการหมู่บ้าน พร้อมทำบัญชีและแจ้งสถิติน้ำหนักขยะให้เจ้าที่ที่รับผิดชอบ

8) จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านรีไซเคิลของบ้านสร้อยศรีพัฒนา หมู่ที่ 16 เพื่อร่วมกันเป็นจิตอาสา คัดแยกขยะในงานบุญ งานชาวดำ สามารถช่วยลดปริมาณขยะเป็นจำนวนมากในงานต่าง ๆ ได้ เป็นต้นแบบของการนำวัสดุท้องถิ่น เช่น ใบตอง มาเป็นที่รองรับอาหารและห่อข้าว

9) ทีมงานเจ้าหน้าที่ลงเก็บข้อมูลรายครัวเรือน ประเมินความพึงพอใจ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลสถิติปริมาณขยะปัญหาจากการใช้บ้านพักขยะเป็นประจำทุกเดือน วิเคราะห์สรุปข้อมูลรายงานต่อผู้บริหาร กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

10) ผู้บริหารพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ พนักงานเทศบาลร่วมกันทำแผนลงสู่ชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน จำนวน 14 หมู่บ้าน คืบข้อมูลสถิติต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจ ในด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ สนับสนุนให้หมู่บ้านดำเนินการกำจัดขยะต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์ให้ครบทุกหลังคาเรือน เทศบาลยินดีสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเครื่องมือต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนางานการจัดการขยะ

11) สรุปบทเรียนกระบวนการ ประชาคม ทำบ้านพักข้อตกลงระหว่างเทศบาลตำบลจน และกำนัน ผู้ใหญ่ หมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน เป็นชุมชนไร้ถังขยะและปิดบ่อขยะ โชนบ้านสร้อยศรี โชนบ้านดอนมูล โชนบ้านชียะ ในปีงบประมาณ 2562 บ่อขยะโชนบ้านจนพัฒนา บ่อสุดท้ายที่ปิด เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2564

ระยะที่ 3 สร้างแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมการกำจัดขยะ

จากการดำเนินกิจกรรมการคัดแยกขยะสู่วัตกรรมการกำจัดขยะ “แบ่งขยะหือเป็นบุญ” ส่งผลให้เกิดเส้นทางเดินขยะจากระดับครัวเรือนสู่จุดพักขยะระดับหมู่บ้านส่งต่อไปยังจุดพักขยะระดับตำบลที่สำนักงานเทศบาลตำบลจนเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาขยะถูกรวบรวมกองไว้ที่สำนักงานเทศบาลตำบลจนจำนวนมาก จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้มีการดำเนินการแก้ปัญหา ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะเทศบาลตำบลจน

เทศบาลตำบลจนได้เปิดดำเนินการศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะเทศบาลตำบลจน เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2562 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้จุดศูนย์กลางในการบริหารจัดการขยะของตำบลจน โดยการรับขยะที่ผ่านการคัดแยกแล้วจากหมู่บ้านในเขตตำบลจน จำนวน 17 หมู่บ้าน มาดำเนินการคัดแยกขยะ อัดก้อน รอส่งจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการรับซื้อขยะต่อไป และนอกจากนี้ยังเป็นจุดสาธิตในการจัดการขยะเปียกและธนาคารใบไม้แก่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาดูงาน และใช้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะ

2) หมู่บ้านการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ (Zero waste)

บ้านสร้อยศรีพัฒนา หมู่ที่ 16 ตำบลจุน เป็นหมู่บ้านที่สามารถดำเนินการจัดการขยะได้เองในระดับหมู่บ้าน โดยมีความพร้อม ความเข้มแข็งของกลุ่มและมีกลุ่มจิตอาสาในการจัดการขยะในหมู่บ้าน จากกระบวนการดำเนินการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุนในระยะที่ 2 พบว่าบ้านสร้อยศรีพัฒนาได้ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการขยะของเทศบาลหลังจากที่ได้รับการอบรมให้ความรู้ ในการคัดแยกขยะตามหลักวิชาการ ออกเป็น 4 ประเภทและประชาชนในหมู่บ้านสามารถคัดแยกขยะได้ในระดับดี มีการสร้างกฎกติกาของหมู่บ้าน มีคณะกรรมการดำเนินการจัดการขยะในระดับหมู่บ้านมีกลุ่มจิตอาสาคัดแยกขยะในงานบุญพิธีต่าง ๆ มีการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไปนำมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น กระเป๋ หมวก ผ้ากันเปื้อน เสื้อบู๊ต เป็นต้น และมีกองทุนขยะประจำหมู่บ้าน

3) การจัดให้มี โรงสำหรับพักจัดเก็บขยะประจำหมู่บ้าน (บ้านพักขยะ แปะขยะหือเป็นบุญ) เป็นนวัตกรรมที่ทำให้ปริมาณขยะลดลงร้อยละ 70 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) เพื่อกระตุ้นให้มีการคัดแยกขยะที่ต้นทางครัวเรือน
- (2) เพื่อให้ประชาชนนำขยะที่คัดแยกแล้วมาบริจาคที่บ้านพักขยะ
- (3) เพื่อให้เกิดการนำขยะที่ได้จากบ้านพักขยะ ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อคนในชุมชน เช่น การสร้างผลิตภัณฑ์จากขยะ
- (4) เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายขยะ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ชุมชน และมอบเป็นทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่อาศัยในหมู่บ้าน
- (5) เพื่อใช้เป็นที่รองรับขยะที่คัดแยกประเภทแล้วของครัวเรือน ซึ่งบ้านพักขยะ ได้จัดทำช่องใส่ขยะ มีป้ายชื่อติด อยู่จำนวน 6 ช่องได้แก่ ช่องใส่พลาสติก กระดาษ กล่องนม ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และขยะแห้งอื่น ๆ เทศบาลตำบลจุน ได้มอบบ้านพักขยะ ให้แก่ หมู่บ้าน 17 หมู่บ้าน ๑ ละ 3 ชุด รวมจำนวน 51 ชุด มอบให้ วัด 11 แห่งจำนวน 11 ชุด มอบให้โรงเรียน 5 แห่ง จำนวน 5 ชุด สถานที่อื่นๆ จำนวน 4 ชุด เช่นตลาดสดกาดอัยศรี สำนักงานเทศบาลตำบลจุน สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 รวม ทั้งหมดจำนวนรวม 71 ชุด

ผลจากการนำนวัตกรรมบ้านพักขยะ แปะขยะหือเป็นบุญ มาใช้ส่งผลให้ขยะลดลงร้อยละ 70 ค่าใช้จ่ายของเทศบาลตำบลจุน ลดลงถึงร้อยละ 50 รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในการทิ้งขยะ คิดก่อนทิ้งขยะให้ตรงช่อง ใช้บุญ เป็นตัวนำ เป็นการทำบุญโดยไม่ใช้เงินแต่ใช้ขยะทำบุญ ทำให้ทุกคนมองว่าขยะมีค่า สร้างมูลค่าได้จริง อย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจุบันการจัดการบ้านพักขยะทุกหลังที่อยู่ในหมู่บ้าน โรงเรียน และวัด ถูกจัดการโดยผู้รับผิดชอบระดับหมู่บ้าน โดยการนำขยะไปจำหน่ายในรูปแบบ ธนาคารขยะทุกหมู่บ้าน สมาชิกมีเงินออมจากการขายขยะ และนำใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น นำไปรีไซเคิล เป็นของเครื่องใช้อื่น ๆ เช่น กระเป๋ากว้าง แก้วกัน ยกเว้นขยะทั่วไป เช่น เศษพลาสติกและกระดาษ ทางพนักงานจัดเก็บขยะเทศบาลตำบลจุน ได้จัดเก็บพร้อมซึ่งน้ำหนักเก็บสถิติ และนำเข้าสู่ศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะเทศบาลตำบลจุน เพื่อคัดแยกอีกครั้ง จากนั้นจึงนำไปอัดก้อนเพื่อส่งจำหน่าย เพิ่มมูลค่าให้ขยะ ให้เกิดประโยชน์ นำงบประมาณจากการอัดก้อนส่งขาย คืนสู่กองทุนหมู่บ้าน นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการกำจัดขยะโดยชุมชนเองและการปิดบ่อขยะ ในชุมชนต้นแบบการจัดการขยะโดยชุมชน”ทำขึ้นเพื่อแสดงถึงเจตนารมณ์ร่วมกันระหว่าง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 หมู่ 10 หมู่ 11 ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยากับ เทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาว่าทุกฝ่ายได้ตกลงเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำจัดขยะโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560 เป็นต้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรชุมชน และประชาชน ได้ขับเคลื่อนการกำจัดขยะ ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม ทั้งสองฝ่าย จึงตกลงความร่วมมือ โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ประชาสัมพันธ์ การรับรู้การบริหารจัดการขยะ ด้วยการให้ประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน แยกประเภทขยะอย่างเป็นระบบ
- 2) ดำเนินการกำจัดขยะที่คัดแยกในระดับครัวเรือน อย่างถูกวิธี อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน โดยมีกลวิธีการดำเนินการ ตามระบบของแต่ละหมู่บ้าน เช่น ทำบ่อหมักขยะเปียกเพื่อนำไปเป็นปุ๋ย จัดตั้งธนาคารขยะ รวมถึงการจัดตั้งจุดพักขยะอันตราย
- 3) มีมติชุมชนโดยการทำประชาคมเพื่อจัดตั้งกฎกติกา กฎระเบียบ และบทลงโทษของชุมชน
- 4) เป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะโดยชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นที่ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่น พร้อมทั้งร่วมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการร่วมกับเทศบาลตำบลจุนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายจะประสานความร่วมมือระหว่างกัน และจะสนับสนุนการดำเนินงานตลอดจนติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามบันทึกความเข้าใจให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นระยะต่อไป

มีการลงนาม MOU ให้ชุมชนจัดการขยะด้วยตัวเอง ดังนี้

- 1) ประชาสัมพันธ์ การรับรู้การบริหารจัดการขยะ ด้วยการให้ประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน แยกประเภทขยะอย่างเป็นระบบ

2) ดำเนินการกำจัดขยะที่คัดแยกในระดับครัวเรือน อย่างถูกวิธี อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน โดยมีกลวิธีการดำเนินการ ตามระบบของแต่ละหมู่บ้าน เช่น ทำบ่อหมักขยะเปียกเพื่อนำไปเป็นปุ๋ย จัดตั้งธนาคารขยะรวมถึงการจัดตั้งจุดพักขยะอันตราย

3) มีมติชุมชนโดยการทำประชาคมเพื่อจัดตั้งกฎกติกา กฎระเบียบ และบทลงโทษ ของชุมชน

4) เป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะโดยชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นที่ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่น พร้อมทั้งร่วมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการร่วมกับเทศบาลตำบลจนอย่างต่อเนื่อง

มีศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ เทศบาลตำบลจนได้เปิดดำเนินการศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะเทศบาลตำบลจน เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2562 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้จุดศูนย์กลางในการบริหารจัดการขยะของตำบลจน โดยการบริหารขยะที่ผ่านการคัดแยกแล้วจากหมู่บ้านในเขตตำบลจน จำนวน 17 หมู่บ้าน มาดำเนินการคัดแยกขยะ อัดก้อน รอส่งจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการรับซื้อขยะต่อไป และนอกจากนี้ยังเป็นจุดสาธิตในการจัดการขยะเปียกและธนาคารใบไม้แก่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาดูงาน และใช้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะ มีการส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทางตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย

การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน

1) ประชุมหารือแกนนำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. กรรมการหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ประจำหมู่บ้าน พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล และสอบสวน การดำเนินงานจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน ของเทศบาลตำบลจน

2) จัดเตรียมอุปกรณ์ในการฝึกอบรม จัดหาและจัดซื้อถังขยะเปียกลดโลกร้อน จำนวน 600 ใบ

3) อบรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน พร้อมทั้งสาธิตการทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน แก่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน

4) ออกจัดทำ และช่วยเหลือกิจกรรมการจัดทำถังขยะลดโลกร้อนในระดับครัวเรือนที่สมัครเข้าร่วม โครงการในเขตพื้นที่ ตำบลจน จำนวนครัวเรือนที่มีประชากรอาศัย อยู่จริงใน 17 หมู่บ้าน จำนวน 2,086 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100

5) ประเมินผล และ สรุปผลการอบรมโดยคณะกรรมการในระดับตำบล และหมู่บ้าน ออกติดตามสุ่มตรวจในครัวเรือน จำนวน 6 ครั้ง

การจัดตั้งธนาคารขยะของชุมชน

เทศบาลตำบลจุนได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะ นำขยะมาใช้ประโยชน์ เมื่อปี 2561 จนถึงปัจจุบัน ประชาชนนำขยะที่ผ่านการคัดแยกแล้วนำมาจำหน่าย เสริมรายได้ให้ครอบครัว บางส่วนได้นำขยะมาบริจาค ไว้ที่บ้านพักขยะประจำหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 – 5 หลัง จากนั้น เทศบาลจัดเก็บขยะจากบ้านพักนำสู่ปลายทางต่อไป ส่วนขยะเปียกนั้น ทางครัวเรือนนำไปกำจัดเอง จึงทำให้การจัดทำธนาคารขยะทำได้ง่ายขึ้น

การจัดตั้งธนาคารขยะวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรับผิดชอบในการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการหมู่บ้าน บริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น เพื่อนำรายได้จากการจำหน่ายขยะของธนาคารขยะมาสร้างประโยชน์ให้แก่สมาชิกช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายกระทรวงมหาดไทยผลงานจัดตั้งธนาคารขยะ ครบ 17 หมู่บ้าน ร้อยละ 100 ณ เดือน มิถุนายน 2567

สาวดอกเอื้องเมืองจุน จากการดำเนินงานด้านการจัดขยะในครัวเรือน มาอย่างต่อเนื่อง กลุ่มนี้จึงมีแนวคิดในเรื่องของการคัดแยกขยะในงานที่มีคนมารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก ได้แก่ งาน ชาว ดำ งานบวช งานต่าง และงานอื่น ๆ ที่มีคนมารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก จะทำให้เกิดปริมาณขยะจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาขยะไม่มีที่ทิ้ง เนื่องจากตั้งแต่ ปี 2562 เป็นต้นมา ทางตำบลจุนได้ปิดบ่อขยะที่อยู่ในป่าและเป็นบ่อขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ จึงไม่มีที่ทิ้งขยะ ดังนั้น จึงต้องมีการคัดแยกขยะในงานต่าง ๆ โดยข้าพเจ้าเองได้ชักชวนสมาชิกกลุ่มสาวร่างดอกเอื้องเมืองจุน รวมถึงประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน แม่บ้านมหาดไทย มารวมตัวกันช่วยกันคัดแยกขยะ ในงานชาวดำ งานแต่ง งานบวช ต่าง ๆ มีชื่อว่า “จิตอาสาดอกเอื้องเมืองจุน” การคัดแยกขยะ จะได้ขยะที่ผ่านการคัดแยกเป็นจำนวนมาก ขยะประเภทย่อยสลายได้ ถูกจัดการโดยเจ้าภาพงาน ส่วนขยะประเภทอื่นๆถูกจัดการโดยเทศบาลตำบลจุน และ กลุ่มสมาชิกเอง นำมาจำหน่าย นำมาใช้ประโยชน์ นำรายได้ เข้าสู่กองทุนขยะของหมู่บ้าน

จากจิตอาสาดอกเอื้องเมืองจุนสู่อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก หรือ ออกล. โดยการสมัครผ่านเทศบาลตำบลจุน ได้ขับเคลื่อนทำงานด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องด้วยความภูมิใจ ทำให้บ้านเรือนสะอาด หมู่บ้านสะอาด และตำบลสะอาด ได้ดำเนินงานร่วมกันมาโดยตลอด 5 ปีอย่างต่อเนื่อง และไม่มีวันหยุดเนื่องจากขยะเกิดขึ้นทุกวัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีดังนี้

กัญญณ์ณัฐ วชิรหัตถพงศ์ (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ความรู้ ความเข้าใจ และ จิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเฉพาะเจาะจงผู้ให้สัมภาษณ์เป็นประธานชุมชน หรือตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือ โดยเจาะจงเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน 230 ตัวอย่าง ผลการวิจัย 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงบางชุมชนที่มีกิจกรรมที่เป็น การส่งเสริมหรือปลูกฝัง การมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอย โดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลเมืองบ้านบึง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.41) 2) ด้านความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึก เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชน พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยก ประเภทขยะมูลฝอยในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12) แต่มีจิตสำนึก เกี่ยวกับการจัดการขยะ ในระดับปานกลางประชาชนบางส่วนยังไม่มี การคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะ มีการใช้ภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์บางประเภทที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มีปริมาณขยะที่ออกสู่ชุมชนเป็นจำนวนมาก ในด้านพฤติกรรม การกำจัดขยะภายในครัวเรือนของประชาชนในชุมชน พบว่าประชาชนในชุมชนมี พฤติกรรมหรือวิธีการต่อการจัดการขยะภายในครัวเรือนในระดับน้อย โดยบางส่วนจะยังไม่มีการคัด แยกขยะก่อนทิ้ง แต่จะใส่รวมถุงดำไว้ไปทิ้งลงถังมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

อนเนก ฝ่ายจำปา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม ขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย การวิจัยปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะของชุมชน 2) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและ 3) ศึกษา รูปแบบแนวทางในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้นำชุมชนผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการขยะจำนวน 35 คนเก็บ ข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และกระบวนการสนทนากลุ่ม โดย ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้แนวคิดการกำจัดขยะ ดังนี้ (1) ด้านสภาพการจัดการขยะของชุมชนตำบล จอมศรี ประกอบด้วย สภาพการณ์การจัดการขยะที่ผ่านมาในปัจจุบันและอนาคต นโยบายและ

เป้าหมายการดำเนินงานจัดการขยะองค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรีที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในหมู่บ้านตำบลจอมศรี แนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตำบลจอมศรี รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี การวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไขในการจัดการขยะมูลฝอยตำบลจอมศรี (2) ด้านการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี ประกอบด้วย การลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้และกำจัดขยะ (3) ด้านการประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะในชุมชนแบบมีส่วนร่วมของแกนนำของชุมชน (4) ด้านรูปแบบแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรีที่เหมาะสมพบว่า มีรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมซึ่งประกอบด้วยดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของหน่วยงานและประชาชน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี กลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน รูปแบบแนวทางในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรีที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า (1) สถานการณ์ขยะของชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นขยะในครัวเรือน ครัวเรือนไม่มีการคัดแยกขยะ ปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชนและผู้ประกอบการ (2) การพัฒนาการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การลดปริมาณขยะในครัวเรือนและแหล่งกำเนิด การคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมขยะ และการนำกลับมาใช้ใหม่และการนำไปกำจัด รวมถึงการจัดตั้งกองทุนขยะเพื่อสวัสดิการ (3) รูปแบบแนวทางในการส่งเสริมให้การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชน มีกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน และมีรูปแบบแนวทางในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน และส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ให้กับประชาชนในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี

คณิต เรืองขจร และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา "ชุมชนวัดท่าเกษม" เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เขตเทศบาลตำบลท่าเกษมและศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็นจำนวน 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลท่าเกษม จำนวน 11 คน 2. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน โดยทั้งสองกลุ่มจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ 3. กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม (ชุมชนวัดท่าเกษม) จำนวน

126 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลท่าเกษมมีกระบวนการจัดการขยะที่ดีมีแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษ คือ ส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและผลการศึกษาค้นคว้าการตอบแบบสอบถามของประชาชน เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม (ชุมชนวัดท่าเกษม) พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจัดการขยะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.46$) รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.43$) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.73$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.21$) และอันดับสุดท้ายคือระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.14$) สรุปได้ว่า การจัดการมูลขยะของชุมชนเทศบาลท่าเกษม มีกระบวนการและแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษที่ดีและเหมาะสม คือ ส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม (ชุมชนวัดท่าเกษม) อยู่ในระดับปานกลาง และให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนได้ดีอีกด้วย

สุวัตร แลสันกลาง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง โดยการศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบจากขยะมูลฝอยของชุมชนแม่ฮวก 2) เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก และ 3) เพื่อประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเรียบเรียงเสนอโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ขยะมูลฝอยตำบลไหล่หินมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยขาดการคัดแยกก่อนทิ้ง บ่อทิ้งขยะส่งผลกระทบต่อชุมชนใกล้เคียง 2) ผลการสร้างแผนยุทธศาสตร์ชุมชนแม่ฮวกมี 3 ด้าน คือ (1) การลดปริมาณขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด (2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการขยะ และ (3) การเพิ่มศักยภาพชุมชนและสร้างพื้นที่ต้นแบบการจัดการขยะ ผลการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติพบว่า ชุมชนสามารถลดการปริมาณขยะมูลฝอย สร้างการเรียนรู้ และยกระดับเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผลประเมินยุทธศาสตร์พบว่า การรณรงค์คัดแยกขยะมี 205 ครั้งเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ชุมชนสามารถบริหารจัดการขยะได้ด้วยตนเองและปริมาณขยะลดลง การจัดตั้งธนาคารขยะชุมชนพบว่า สมาชิกเข้าร่วม

210 ครั้วเรือน โดยมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนการพัฒนาศักยภาพพบว่า คณะกรรมการมีทักษะการนำเสนอข้อมูล และยกระดับเป็นต้นแบบการบริหารจัดการขยะ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การสร้างความรู้สึกร่วมกัน มองเห็นคุณค่าของกิจกรรมที่ดำเนินการ กระทั่งเกิดกระบวนการสร้างความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง คือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

นิตยา มูลปิ่นใจ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและจิตสำนึกในการจัดการขยะ และเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมในการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนต้นแบบที่ช่วยลดปริมาณขยะในการจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลไหล่หิน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มประชากรในการศึกษา ได้แก่ ประชาชน ตัวแทนชุมชน กลุ่มองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะใน เขตเทศบาลตำบลไหล่หิน จังหวัดลำปาง ซึ่งรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยใช้กระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การร่วมศึกษาปัญหา การวางแผนปฏิบัติงานวิจัย การติดตามตรวจสอบปรับปรุง และการสรุปผลการวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและจิตสำนึกในการจัดการขยะของชุมชน ได้รูปแบบการจัดการขยะ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัดอบรมเกี่ยวกับการกำจัดขยะ และการตั้งธนาคารขยะ ส่วนรูปแบบรูปแบบกิจกรรมในการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนต้นแบบที่ช่วยลดปริมาณขยะในการจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลไหล่หิน พบว่า การตั้งธนาคารขยะจะช่วยลดปริมาณขยะและการจัดการขยะของเทศบาล รวมถึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดในชุมชน

นฤนาท ยืนยง และพิชชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเชิงประมาณ โดยใช้ตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 350 คน กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 2.36, S.D. = 0.86) ด้านการมีส่วนร่วมใน

การปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.72$, S.D.= 0.89) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.09$, S.D.= 0.84) และ ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.51$, S.D.= 0.83) ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า รับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชน และการจัดหาสถานที่กำจัดขยะที่มีความเหมาะสมห่างไกลจากชุมชนและถูกหลักสุขาภิบาล

สุภาวดี เสนาฤทธิ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ชุมชนเขาตาโล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนเขาตาโล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 หลังคาเรือน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองและผ่านการตรวจสอบคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง Chi-square และ Pearson correlation ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ทั้งสามด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($p = 0.009$) ความรู้ทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = 0.165$, $p = 0.004$) และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = 0.192$, $p = 0.001$) สำหรับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเขาตาโล 2 มุ่งเน้นกลยุทธ์เกี่ยวกับการให้ประชาชนในชุมชนเล็งเห็นผลกระทบของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน การมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกด้วยมาตรการต่าง ๆ ต่อไป

นัตตยา บุญเที่ยง และราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ

มูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 393 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยค่าสถิติ ค่า t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.29$) รองลงมาคือ ด้านวิเคราะห์ศักยภาพและสภาพปัญหา ($\bar{x}=3.22$) ด้านกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ($\bar{x}=3.20$) และด้านกำหนดโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x}=3.22$) ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบ ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรวิทย์ ตั้งประดิษฐ์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ชลบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ไม่มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งให้เทศบาล/อบต. มาจัดเก็บ ทั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย 2) ประชาชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝง ซึ่งมุ่งเน้นการทำงานหารายได้ จึงไม่ได้ใส่ใจในการคัดแยกขยะหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นมากนัก 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอ โดยให้ความสำคัญทางด้านพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การปลูกฝัง

จิตสำนึกในการคัดแยกขยะ การจัดกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจเพื่อคัดแยกขยะ การร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการกำจัดขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงการทำหนังสือบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้รับสัมปทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยคงความเจริญรุ่งเรืองของนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ควบคู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน นำมาสู่แนวทางในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ต่อไปในอนาคต

ตารางที่ 1 สรุปสภาพปัญหาของการจัดการขยะ

นักวิชาการ	พ.ศ.	สภาพปัญหาของการจัดการขยะ
กัญญ์ณรัณ วชิรหัตถพงศ์	2560	- ขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ - ขาดความร่วมมือและความตระหนักของคนในชุมชน - ระบบจัดเก็บและจัดการขยะไม่ทั่วถึงและไม่สม่ำเสมอ - ขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชน
อเนก ฝ่ายจำปา	2563	- ขาดการวางแผนที่ชัดเจนและรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมกับชุมชน - ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ยังไม่เข้มแข็ง - การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุม - การบริหารจัดการขยะขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างแท้จริง
คณิต เรืองขจร และคณะ	2564	- ขาดแรงจูงใจและความรับผิดชอบของประชาชนในการคัดแยกขยะ - ระบบจัดเก็บและกำจัดขยะยังไม่มีประสิทธิภาพ - ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและภาครัฐอย่างต่อเนื่อง - ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของขยะ
สุวรรัฐ แลสันกลาง และคณะ	2564	ขาดความร่วมมือที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมระหว่างชุมชนและหน่วยงาน

นักวิชาการ	พ.ศ.	สภาพปัญหาของการจัดการขยะ
		2. ระบบบริหารจัดการขยะยังไม่สอดคล้องกับบริบทชุมชน 3. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากร 4. ประชาชนยังไม่มีจิตสำนึกที่เข้มแข็งในการจัดการขยะ
นิตยา มุลปิ่นใจ	2565	1. ระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน 2. การจัดการขยะขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานและชุมชน 3. ขาดการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ 4. การรณรงค์สร้างจิตสำนึกยังไม่ต่อเนื่องและเข้มแข็งพอ
นฤนาท ยืนยง พิชานาถ เงินดีเจริญ	2565	1. ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจไม่ทั่วถึง 2. ขาดความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3. ระบบจัดเก็บและกำจัดขยะยังไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง 4. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนวางแผนและดำเนินงาน
สุภาวดี เสนาฤทธิ์	2566	1. การคัดแยกขยะในครัวเรือนยังมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง 2. ขาดการจัดระบบธนาคารขยะที่เข้มแข็งในชุมชน 3. ประชาชนขาดแรงจูงใจและความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี 4. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
นัตตยา บุญเที่ยง ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร	2567	1. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

นักวิชาการ	พ.ศ.	สภาพปัญหาของการจัดการขยะ
		2. การวางแผนและกำหนดกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับศักยภาพและปัญหาชุมชน 3. ขาดการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน 4. ปัจจัยส่วนบุคคล (เช่น อายุ เพศ การศึกษา) ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
วรวิมล ตั้งประดิษฐ์ และคณะ	2567	1. ขาดจิตสำนึกและความรู้ในเรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธี 2. ขาดแรงจูงใจและกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม 3. ขาดความร่วมมือและข้อตกลงที่ชัดเจนระหว่างภาครัฐและชุมชน 4. การสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังไม่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ได้ดังนี้

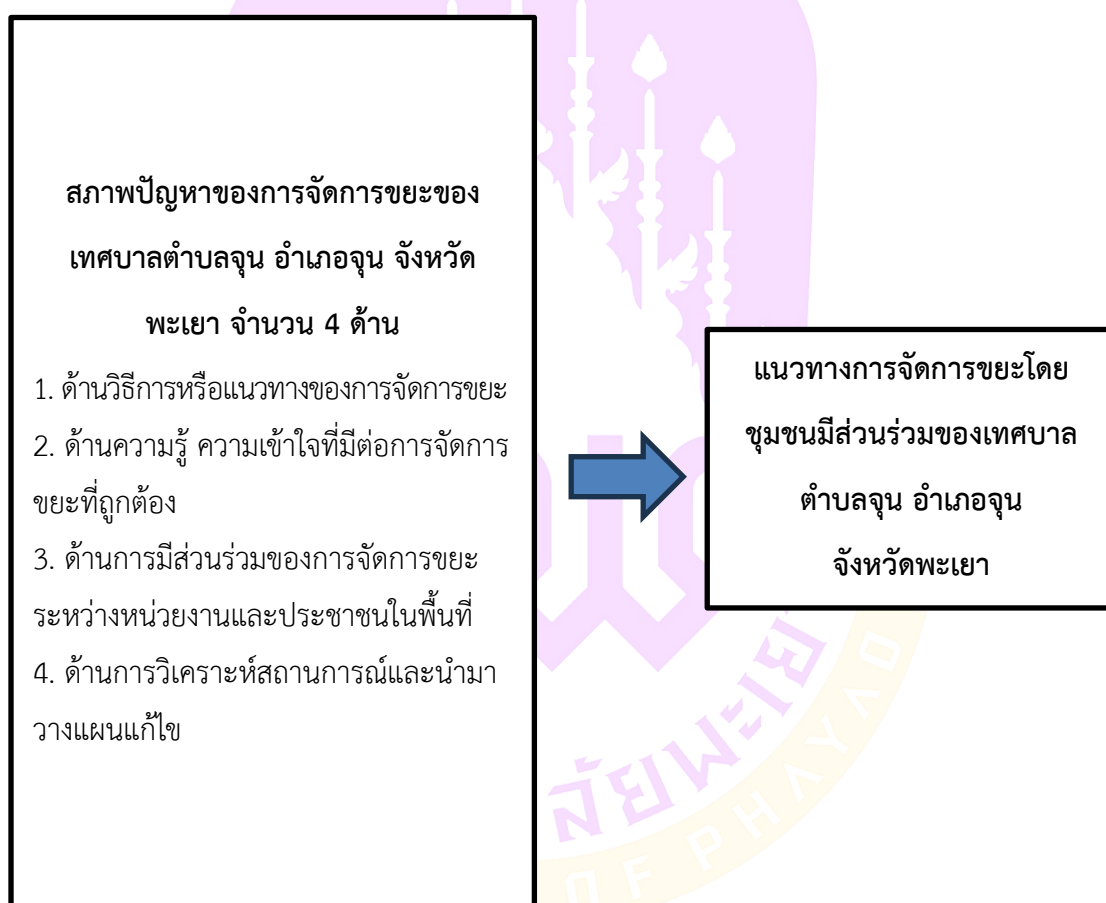
1. ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ
2. ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง
3. ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่
4. ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข

การจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชนถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน การศึกษาของ **อเนก ฝ่ายจำปา (2563)** เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” ได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพควรอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ หรือร่วมประเมินผล ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการขยะในพื้นที่ท้องถิ่น แนวทางจากงานศึกษาดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่ศึกษา คือ **เทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา** ซึ่งประสบปัญหาค้นคลึงกันในหลายด้าน เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะ การขาดระบบการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของ

พื้นที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังไม่ทั่วถึง ดังนั้น การประยุกต์แนวคิดของอเนก ฝ่ายจำปา จึงมีความเหมาะสมในการเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับการวางกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดงานวิจัยของ อเนก ฝ่ายจำปา (2563) มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ
5. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาตอบโจทย์และวัตถุประสงค์การวิจัยได้ จำนวน 4 กลุ่ม รวมเป็น 12 คน ดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน** จำนวน 2 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 นายกเทศมนตรีตำบลจุน จำนวน 1 คน
 - 1.2 ปลัดเทศบาลตำบลจุน จำนวน 1 คน
2. **กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข (การจัดการขยะ) ของเทศบาลตำบลจุน** จำนวน 2 คน
 - 2.1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน
 - 2.2 พนักงานขับรถเก็บขยะ จำนวน 1 คน
3. **กลุ่มผู้นำชุมชน** จำนวน 3 คน
 - 3.1 กำนันตำบลจุน จำนวน 1 คน
 - 3.2 ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน
 - 3.3 ประธานกลุ่มจิตอาสาสาวดอกเอื้องเมืองจุน จำนวน 1 คน
4. **กลุ่มประชาชน** จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนแนวคิด มุมมอง ประสบการณ์ รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการศึกษา โดยการตั้งคำถามจะครอบคลุมเนื้อหาใน 3 ส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ด้านสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลัก โดยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์ และสาธารณสุข จำนวน 3 ท่าน เพื่อรับรองความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่

1. ดร.สุธินี ชุตินากุลทวี	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
ร.บ.(การจัดการนวัตกรรมการบริหาร)
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. ดร.รักเกียรติ อินทับทัน	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
ร.บ.(การจัดการนวัตกรรมการบริหาร)
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
3. นางภัทรจารินทร์ คุณารูป	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
เทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Constant Validity) โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ (Face Validity) ใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum x}{N}$$

โดยที่ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์

Σx แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์ตามวิธีการทดสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาของ IOC โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence: IOC) หรือ IOC ซึ่งแยกประเมินได้เป็น 3 แบบคือ ให้ค่าเป็น “1” เมื่อผู้ประเมินเห็นว่า ข้อคำถามข้อนั้น ๆ วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ข้อดังกล่าว ค่าดังกล่าวจะให้ค่าเป็น “0” เมื่อผู้ประเมินไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามข้อนั้น ๆ วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ข้อดังกล่าว และให้ค่าเป็น “-1” เมื่อผู้ประเมินเห็นว่าข้อคำถามข้อนั้น ๆ ไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์ (Rovinelli และ Hambleton, 1977, อ้างถึงในพิศิษฐ ตันพานิช และพนา จินดาศรี, 2561) ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC ต้องมากกว่า 0.6 จึงมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขมาปรับปรุงแล้วนำไปใช้ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจค่า IOC ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC จำนวน 0.69 คือแบบสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

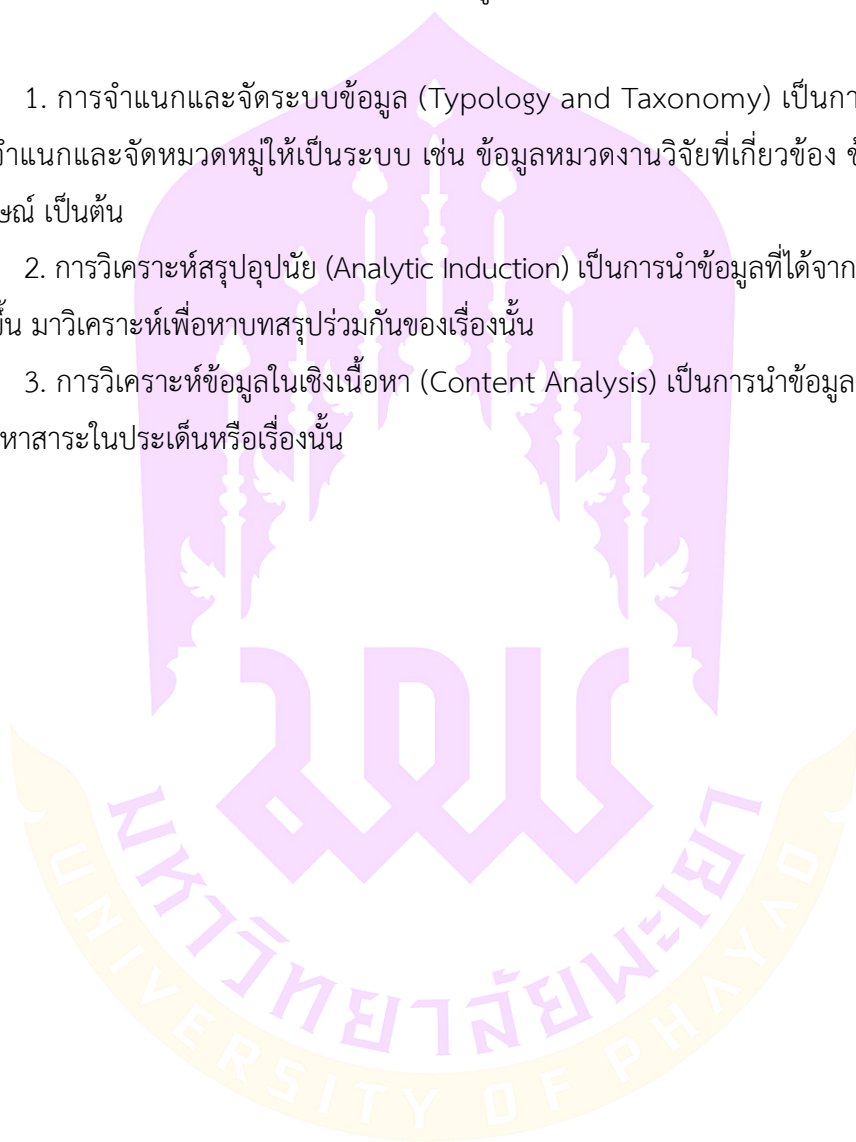
การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลัก โดยมุ่งเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผ่านการคัดเลือกอย่างเหมาะสม การเก็บข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้ประเด็นคำถามตามที่กำหนดไว้ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มจากการแนะนำตนเอง แนะนำวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และหลีกเลี่ยงคำถามที่ไม่เหมาะสมหรือคำถามที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยผู้สัมภาษณ์จะเริ่มสนทนาจากคำถามที่กำหนดไว้พร้อมบันทึกคำตอบทั้งหมดลงในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจะสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดที่จะนำไปสู่ประเด็นการศึกษาและให้อิสระกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในการตอบคำถามมากที่สุด
4. รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญ เพื่อสะท้อนถึงความสัมพันธ์และเชื่อมโยงของข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาจมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาจมาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยงานวิจัยนี้เป็นรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน จำนวน 2 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข (การจัดการขยะ) ของเทศบาลตำบลจุน จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มประชาชน จำนวน 5 คน รวมเป็นจำนวน 12 คน ระหว่างวันที่ 25 – 30 เมษายน 2568 โดยผู้วิจัยได้นำบันทึกการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และนำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัยของ อนnek ฝ่ายจำปา (2563) มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ได้มีแนวทางตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4 ด้าน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ระหว่างวันที่ 25 – 30 เมษายน 2568 พบว่า

1. ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ

ผู้วิจัยประมวลสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

เทศบาลตำบลจุนมีวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่มเห็นพ้องกันว่าแนวทางของเทศบาลตำบลจุนมีความเหมาะสมและตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาขยะ โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจและแรงจูงใจแก่ประชาชน การมีส่วนร่วมของทุกครัวเรือนในการคัดแยกขยะ ตั้งแต่ต้นทาง มีการวางระบบการจัดการขยะอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การสร้างธนาคารขยะ การกำหนดปลายทางของขยะประเภทต่าง ๆ และการสนับสนุนภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก รวมถึงการนำขยะรีไซเคิลไปสร้างรายได้คืนสู่ชุมชน แม้ว่าจะยังมีอุปสรรคบางประการ เช่น การจัดการขยะตกค้างบางประเภท และการสร้างความเข้าใจแก่ประชากรแฝง แต่โดยรวมถือว่าประสบผลสำเร็จในระดับสูง และได้รับความพึงพอใจจากทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

บทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน

1.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นายกเทศมนตรีตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ผมมองว่าเนื่องจากวิธีการที่ได้กำหนดขึ้นของเทศบาลตำบลจุน ได้ริเริ่มใช้เวลามาระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งวิธีการในปัจจุบันได้มีการปรับแก้ เปลี่ยนแปลง เสริม เพิ่มเติมอยู่ ตั้งแต่เริ่มต้นมาจนถึงปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่พอสมควรในแง่ของ ในวิธีการ”

“ทีนี้ สิ่งที่เราคิดว่ามันจะเป็นความสำเร็จได้ คือการให้ความร่วมมือของคนในพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการตามกระบวนการที่เทศบาลได้กำหนดขึ้น ซึ่งวิธีการจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน (1) ความพร้อมของชุมชน (2) ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล (3) การสนับสนุนและการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายทั้งภายนอกและภายในตำบล ทีนี้เราพูดถึงชุมชน ความพร้อมของชุมชนมี 2 ประเด็น คือ (1) ความเข้าใจ (2) แรงจูงใจ ความเข้าใจจะต้องถูกกระตุ้นโดยเจ้าหน้าที่ที่เราสร้างทีมขึ้นมา เป็นเรื่องใหม่ที่จะต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม”

“การรุกเข้าไปทำความเข้าใจชุมชนต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิต โดยทีมงานประชาสัมพันธ์ที่เทศบาลได้สร้างขึ้นมา สร้างความเข้าใจ เข้าใจในวิธีการปฏิบัติ แนวทางปฏิบัติ ตารางการปฏิบัติงาน อันนี้ความพร้อม ชุมชนทำความเข้าใจเรียบร้อยแล้ว แรงจูงใจเมื่อเข้าใจแล้วทำอย่างไรให้ชุมชนเองอยากจะเข้าร่วม บางครั้งก็ฟังแต่ไม่อยากทำ ทีนี้มาของส่วนของเทศบาล เทศบาลเองมีความพร้อมแค่ไหนที่จะปฏิบัติตามกระบวนการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ต้องมีบุคลากร ต้องมีเครื่องมือ ต้องมีงบประมาณ วิธีการที่ถูกกำหนดขึ้นและมีการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนแล้ว นั่นคือหน้าที่ของเทศบาลหรือความพร้อม”

“อีกอย่างคือภาคีเครือข่าย อย่างเช่น เวลาเราทำงานเป็นองค์กร อย่างเช่น กม. อันนี้คือภายใน อสม. ผู้สูงอายุ ชมรมสตรี อันนี้คือภาคีเครือข่ายภายใน เพราะเราสามารถที่จะสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรเหล่านี้ ภาคประชาชนเหล่านี้ได้ และภาคีเครือข่ายภายนอก เช่น สาธารณสุขอำเภอ รพ.สต. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ มีส่วนช่วยส่งเสริมหมดเลย เพราะว่าแต่ละหน่วยงานก็จะมีเนื้องานของตัวเอง เราจะต้องปรับยังให้มันเข้ากับสิ่งที่เราต้องการ”

“ถ้าถามว่าวิธีการเหล่านี้ที่ได้กำหนดขึ้นและได้สร้างเงื่อนไขเหล่านี้ขึ้นมา คิดว่าตอนนี้มีความสมบูรณ์ในตัวมันในระดับที่น่าพอใจ 80% เพราะว่าผลลัพธ์สามารถแสดงเป็นตัวเลขได้ ปริมาณขยะที่ถูกคัดแยกแล้วนำส่งให้กับเทศบาล อีกหนึ่งส่วนคือนโยบายของปกครอง เรื่องธนาคารขยะ มีความก้าวหน้าและมีผลดำเนินการตามความเข้าใจในวิธีการของเทศบาลนั้นสามารถ

รับรู้โดยทั่วกันได้ แสดงว่า (1) ปริมาณขยะลดลงไป บ่อขยะถูกปิดไปเพราะไม่ถูกใช้งาน และก็มีปริมาณขยะที่ทิ้งตามพื้นที่สาธารณะลดลงอย่างเห็นได้ชัด คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถที่จะขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้งบประมาณที่เราสนับสนุนหรืออุดหนุนให้กับคณะกรรมการหมู่บ้านในโครงการพระราชดำริได้ อันนี้คือผลดำเนินงานที่ชัดเจน”

“อีก 20% ผมว่าสังคมในปัจจุบันเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบท สังคมเกษตร กลายเป็นสังคมเมือง ซึ่งก็ยังมีคนย้ายเข้ามาอยู่ อพยพเข้ามาอยู่ ซึ่งคนเหล่านี้ไม่ได้รับรู้ในวิธีการ เดิมจะประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย การประชุม ทำความเข้าใจ ลักษณะกลุ่มองค์กร แต่บุคคลภายนอกที่เข้ามาอยู่ มีลักษณะของการมาอยู่ในระยะยาว ระยะสั้น คนเหล่านี้จะไม่รู้ในวิธีการ ไม่มีช่องทางที่จะเข้าไปหาข้อมูลได้ว่า การปฏิบัติในเรื่องของการทิ้งขยะในพื้นที่ตำบลมีวิธีการอย่างไร จะต้องพัฒนาวิธีการขึ้นให้เป็นสากล สากลจะมี 2 ประเด็น (1) การสร้างแรงจูงใจ โดยใช้สื่อสาธารณะ (2) บังคับใช้กฎหมาย ขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์”

1.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ปลัดเทศบาลตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ผมคิดว่ามันเป็นแนวทางการจัดการขยะที่แก้ปัญหาได้ถูกจุดละครับ เนื่องจากการทิ้งขยะจะไปทิ้งที่ป่า ท่านนายกได้ดำเนินการในการคัดแยกขยะ การแยกขยะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกจุดเพราะว่าเน้นย้ำให้ประชาชนรู้ในการแยกขยะและมีให้ความรู้พร้อมกับการให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการแยกขยะ ประชาชนอาจจะแยกไม่เสร็จสมบูรณ์ เราก็จะคัดคนโดยเป็นพนักงานเก็บขยะที่มีความรู้ในการคัดแยกขยะ คือให้ประชาชนทิ้งขยะมาทั้งก้อนแล้วเอามาแยกกับพนักงานคัดแยกขยะ อันที่แยกแล้วก็นำไปอัดแล้วนำไปขาย เพื่อเป็นรายได้ให้กับเทศบาลหรือคืนรายได้ไปให้กับชุมชน เพื่อเป็นการรับรู้เราทำงานร่วมกัน”

“ผมมองแล้วมันก็เป็นการดำเนินการขยะที่สมบูรณ์ในการแก้ปัญหาที่ถูกจุด ขอบบพระ่อง สมัยก่อนชาวบ้านไม่เคยมีการจัดเก็บมาก่อน จะมีปัญหาเรื่องคัดแยกขยะไม่ถูกบ้าง มีความไม่เห็นด้วยเพราะทุกครั้งชาวบ้านก็เก็บรวมแล้วทิ้งเป็นถุงใหญ่เลย มีแอบเอาไปทิ้งในแหล่งน้ำบ้าง บางครั้งก็ข้ามเอาไปทิ้งตำบลอื่นก็มี ข้อเสนอแนะ ปกติคนขับเคลื่อนแนวทางการจัดการขยะที่แท้จริงคือ หมอริน นักวิชาการสาธารณสุข ถ้าเกิดหมอรินเกษียณ จะเกิดช่องว่างรอยต่ออาจจะทำให้มีปัญหา”

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข

2.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“พี่ว่าเป็นแนวทางที่ดีเพราะตอบสนองนโยบายของรัฐและมีความเป็นไปได้ที่จะให้การจัดการขยะเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าให้ประชาชนทุกครัวเรือนมาช่วยกันคัดแยกขยะและดำเนินตามนโยบายของผู้บริหารของเทศบาลตำบลจน แนวทางหลักที่ทำปัจจุบันคือ แรก ๆ เลยคือไปสำรวจความเป็นไปได้ว่าเราจะมาทำกระบวนการให้ชาวบ้านช่วยคัดแยกทุกครัวเรือน จะต้องมีการไปประชาคมก่อน ว่าเป็นไปได้ไหมที่เราจะมาช่วยกัน พอได้สำรวจความคิดเห็นแล้ว ก็มีการทำประชาคมยกมือมีความเห็นร่วมกัน ว่า โอเค เรามาช่วยกันคัดแยกขยะ จะนำขยะไปใช้ประโยชน์หรือส่งต่อปลายทางที่มันถูกต้อง เพื่อลดปริมาณขยะหรือให้ขยะเป็นศูนย์ในอนาคตของบ้านเมืองเรา”

“หลังจากนั้นการให้ความรู้ชาวบ้านสำคัญมากที่จะเกิดความร่วมมือ เพราะถ้าเขารู้ และเข้าใจแล้ว เขาก็จะให้ความร่วมมือกับเรา จากนั้นจะเป็นการดำเนินการกระบวนการคัดแยกขยะของแต่ละครัวเรือน เสร็จก็ต้องมีเครื่องมือ ในเรื่องของคัดแยกเสร็จแล้วส่งไปไหนต่อ เราจะต้องทำให้ประชาเห็นว่าไปต่อได้จนสุดทาง”

“ถ้าประชาชนคัดแยกขยะแต่ละประเภทเสร็จ ซึ่งทางเทศบาลตำบลจะมีอยู่ โดยรวม 5 ประเภท มี ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะติดเชื้อ และขยะอันตราย ซึ่งทางกระบวนการระหว่างผู้บริหารกับคนทำงานก็คือได้ไปพูดให้ชาวบ้านฟังว่า อย่างขยะติดเชื้อก็จะมีปลายทางแล้วก็คือส่งต่อสถานีอนามัย ขยะอันตรายก็มีปลายทางแล้วก็คือที่พักขยะ 1 ที่แล้วก็ส่งต่อไปที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ขยะอินทรีย์ขอความร่วมมือประชาชนกำจัดเอง 100% มีกระบวนการไปสอนว่าต้องทำอะไรถึงจะให้ขยะอินทรีย์หมดสิ้นไป”

“ขยะรีไซเคิลเดิมทีประชาชนเก็บไปขายเพื่อเป็นรายได้เข้ามาในครัวเรือน เข้ามาในชุมชน เพราะฉะนั้นเหลือขยะประเภทเดียวที่ไปกองอยู่ตามบ่อขยะคือ ขยะทั่วไป ที่นี้กระบวนการของเทศบาลตำบล ก็คือจะต้องนำขยะทั่วไปมาจัดการกลางทางและส่งต่อปลายทางให้ถูกต้อง ตอนนี้กระบวนการนี้เดินทางมาค่อนข้างสำเร็จ 70% สำหรับเชิญชวนชาวบ้านทั้ง 17 หมู่บ้านมาทำ”

“ความคิดเห็นพี่ว่าพอใจมาก แนวทางนี้เป็นแนวทางที่ดีแล้ว พอทำไปสักระยะหนึ่งที่ตำบลสามารถปิดบ่อขยะได้ก็ถือว่าขยะถูกนำไปใช้ประโยชน์และก็เป็นแนวทางที่ดี ข้อเสนอแนะก็คือให้ผู้บริหาร หรือผู้นำชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชน ให้ทำแนวทางนี้ต่อไป เพราะเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้ว ข้อเสนออีกข้อก็คือให้ทางเทศบาลตำบลสนับสนุนงบประมาณไปเอื้อให้แก่ชุมชน”

2.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 พนักงานขับรถเก็บขยะ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ผมมองว่าแนวทางการคัดแยกขยะหลาย ๆ อย่าง ขยะรีไซเคิล ทุกอย่างมีมูลค่าหมด สิ่งที่จะไปต่อไม่ได้คือพวกโฟม กระจกพลาสติกสกปรก ส่งไปทำเป็นเชื้อเพลิง แล้วพวกพลาสติกสะอาดและกล่องนมถูกส่งไปให้กับโครงการของท่านธรรมนัสซื้อไปอีกทีนึง และประเภทรีไซเคิล เราจะแยกประเภทออกไปเป็นขวดแก้วก็แยกเป็นสี พลาสติกก็แยกประเภทไป กระจก ขยายให้พ่อค้ารับของซื้อของเก่า ขยะส่วนใหญ่จะลดลงอย่างชัดเจนแตกต่างกับเมื่อก่อน ที่ขยะจะรวมกันหมดอยู่ในถังเดียว พึงพอใจในระดับมากที่สุด ปัญหาเรื่องการจัดการเรื่องเสื่อกับรองเท้าที่ยังหาทางออกไม่ได้ ข้อเสนอแนะ อยากได้เตาเผา แต่เป็นไปได้ยาก อยากให้มีตลาดเสื่อกับรองเท้า”

3) กลุ่มผู้นำชุมชน

3.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กำนันตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“แนวทางนี้ก็คือมาประชุมชาวบ้านก่อน ให้คำแนะนำก่อน ให้ชาวบ้านทำตามนั้น แนวทางหลัก ๆ ป้าพึงพอใจมาก บ้านเรือนสะอาด คัดแยกแล้วบางอย่างเอาไปขายได้ ข้อเสนอแนะคือให้มีมาตรการลงโทษชาวบ้านที่เอาขยะไปเผา”

3.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ผู้ใหญ่บ้าน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ผมก็ว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องละครับ มีแนวทางแล้วก็มาประสานกับแต่ละหมู่บ้านว่าเราจะตกลงกันแบบนี้ เมื่อก่อนมีบ่อขยะอยู่บ้าน ชาวบ้านก็มีความกังวลเวลาฝนตกลงมาแล้วน้ำท่วมบ่อขยะลงมาในห้วยหนองคลองบึงมันก็เหม็น อาจจะก่อให้เกิดบ่อของเราดิตเชื้อสารพิษ ก็เลยตกลงกับเทศบาลว่าปิดบ่อขยะ แล้วก็มาทำความเข้าใจชี้แจงโครงการจัดเก็บแยกขยะตั้งแต่ต้นทางแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือนก่อนจะนำไปทิ้ง มีนโยบายว่าทำบ้านพักขยะให้แต่ละหมู่บ้าน มีทั้งรับซื้อขยะ และนำไปบริจาคต่อ เวลาต่อมาก็มีนโยบายสร้างธนาคารขยะ เพราะขยะบางอย่างสามารถสร้างเป็นเงินได้ ในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับ มากที่สุด ข้อเสนอแนะ ด้านความร่วมมือ อยากให้มีกิจกรรมสร้างมูลค่าให้ขยะ”

3.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประธานกลุ่มจิตอาสาสาวดอกเอื้องเมืองจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ส่วนตัวว่ามีวิธีการและแนวทางการจัดการขยะที่ดีแล้ว และบ้านเมืองก็เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะทำตามหลักการที่เทศบาลมาแนะนำให้ ดีมาก เป็นตัวอย่างที่ดีของบ้านอื่น ทำเป็นระบบของในหมู่บ้าน ทำต่อเนื่องกันมาเรื่อย ๆ พึงพอใจมาก เริ่มต้นเลยคือบ่อขยะเต็ม แล้วไม่มีที่ทิ้งขยะ เทศบาลเลยมาแนะนำให้ทำ ก่อนที่จะจะมีการสร้างความสามัคคีก่อน อย่างสาวดอกเอื้อง

เมืองจันทบุรีเมื่อสามัคคีกันแล้วมันจะจัดการได้ง่ายขึ้น เป็นจิตอาสาแล้วก็ออกกำลังกายไปด้วย ข้อเสนอแนะพอจะเข้ารูปร่างเข้าทางแล้ว ไม่ยากให้เผาเพราะเผาแล้วทำลายสุขภาพมาก”

4) กลุ่มประชาชน

4.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“แม้ว่าระบบการจัดการขยะดี ผู้นำพยายามทำความเข้าใจกับหมู่บ้าน ทำให้ได้รับความร่วมมือช่วยกันขับเคลื่อน ฟังพอใจในแนวทางการจัดการขยะ ในระดับ มากที่สุด”

4.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ส่วนตัวที่มองว่าในเชิงของนโยบายค่อนข้างมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่มีวิสัยทัศน์ตั้งแต่ผู้บริหาร การวางระบบในส่วนของนโยบาย แล้วก็ให้พวกเราชาวบ้านมาสู่การปฏิบัติได้ ที่นี้พอมาปฏิบัติจริงก็พบว่ามีขยะอยู่บางอย่างบางประเภทที่ชาวบ้านไม่สามารถกำจัดได้หมด ในส่วนตัวเลยมองว่าทำให้การบริหารจัดการขยะยังไม่เต็ม 100% ถ้าเราสามารถจัดการขยะตกค้างประเภทนี้ได้ มีที่รองรับขยะประเภทนี้ให้กับชาวบ้าน มันเกิดมลพิษ แต่ก็ถือว่าทำได้ดีถึง 80-90% แล้ว อาจจะมีแค่บางส่วนที่ยังไม่ลงตัวยังจัดการไม่ได้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก”

“ส่วนใหญ่ชาวบ้านไม่รู้จะทำยังไง ความคิดเห็นส่วนตัวอาจจะต้องมีการเก็บขยะประเภทนี้ไปเข้าสู่กระบวนการของเทศบาล เทศบาลอาจจะต้องมีการบริหารจัดการขยะอยู่ 2 ระบบ คือ (1) ระบบที่ทำอยู่ (2) ระบบที่จัดการขยะตกค้างของชาวบ้าน”

4.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“แนวทางของเทศบาลคือเขาจะให้เราชาวบ้านจัดการแยกเป็นประเภท ถ้าประเภทที่เราขายได้ เราก็เก็บไว้ขาย มีทุกเดือนวันที่ 20 มารับซื้อขยะ พวกขยะเปียกมีบ่อขยะแต่ละหมู่บ้านให้ที่เป็นขยะพวกเศษอาหาร พวกพลาสติกที่ขายไม่ได้ ก็ให้เอาไปบ้านพักขยะอันนั้นเทศบาลจะเก็บเอาอัดก้อน ส่วนตัวมองว่าดี ดีกว่าเมื่อก่อนมาก โอเคแล้วกับแนวทางนี้”

4.4) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ก็มองว่าเป็นแนวทางการจัดการขยะที่ดี เป็นระบบดี อย่างงานเทศกาลในหมู่บ้านก็จะมีถังเอาไปตั้งไว้เป็นจุด พวกแม่บ้านก็จะช่วยกันแยกขยะ พวกพลาสติกทางเทศบาลจะเอาไปอัดก้อน ขยะเปียกจะเอาไปทำปุ๋ย ความคิดเห็นว่าเป็นแนวทางการจัดการขยะที่ดี ดีกว่าเมื่อก่อน เพราะตอนนี้ต้องช่วยกันในหมู่บ้าน มีความพึงพอใจ มากที่สุด”

4.5) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ป่าไม่ได้เข้าร่วมโครงการของทางเทศบาล แต่ใช้วิธีคัดแยกเอาเองแล้วเอาไปใส่ถังที่เทศบาลวางไว้เป็นจุด ๆ จำพวกขวดก็เก็บไว้ขาย แนวทางการจัดการขยะของเทศบาลดี ได้ประโยชน์กับทั้งทางชาวบ้านและชุมชน”

2. ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยประมวลสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลจุนส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ถูกต้องอยู่ในระดับดีถึงดีมาก เนื่องจากได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง มีการแต่งตั้งแกนนำรับผิดชอบในแต่ละหมู่บ้าน และมีการสนับสนุนอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น ถังขยะแยกประเภท ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ชาวบ้านได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหน้าที่จะมีความรู้ในตัวเองสูง แต่ยังมีข้อสังเกตจากบางฝ่ายว่าการถ่ายทอดข้อมูลสู่ชาวบ้านยังขาดความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น และยังต้องอาศัยการทบทวนและใส่ใจมากขึ้นเพื่อให้ชาวบ้านสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง โดยรวม ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในระดับมากกับความรู้และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ และเห็นว่าควรมีการอบรมและกระตุ้นความรู้ต่อเนื่อง โดยเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่หรือกลุ่มที่ยังขาดความเข้าใจ

บทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน

1.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นายกเทศมนตรีตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ผมว่าความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติคอยตอบคำถามกับประชาชนในพื้นที่ที่ใช้บริการ การทิ้งขยะ การจัดเก็บขยะทั้งหลาย การสร้างความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่เป็นเรื่องสำคัญ เพราะเสี่ยงในการอธิบายของเจ้าหน้าที่เทศบาล รวมถึงหน่วยงานในสังกัด อย่างเช่น โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจุน เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความรู้ และความเข้าใจต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง อยู่ในเกณฑ์ระดับดี 90% ทุกคน โดยเฉพาะกองงานสาธารณสุข”

1.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ปลัดเทศบาลตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“พนักงานเทศบาลต้องเป็นตัวอย่างในการดำเนินการแยกขยะ ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจมีความเข้าใจเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่เข้าใจหมดทุกอย่างในการคัดแยกในการจัดการขยะ”

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข

2.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“สำหรับเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุน แรก ๆ เริ่มต้นกระบวนการเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมารับความรู้เพื่อมาช่วยกันทำงาน ถ้าไม่รู้งานจะเดินต่อไปได้ยาก เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ทุกคนจะได้รับการอบรมในเรื่องของกระบวนการคัดแยกขยะ แล้วจะต้องมาเป็นทีมงานเพื่อลงไปช่วยกันทำงาน ไม่ใช่ปล่อยให้เฉพาะสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมทำ จะมีคำสั่งแต่งตั้งโดยเฉพาะระดับ ผอ. หรือ หัวหน้าฝ่าย จะถูกแต่งตั้งให้รับผิดชอบแต่ละหมู่บ้าน โดยเทศบาลตำบลจุนมี 17 หมู่บ้านก็จะต้องมีแกนนำทั้งหมด 17 คน”

“หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ก็จะถูกแบ่งมาเป็นผู้ช่วยของแกนนำแต่ละคน เพราะฉะนั้นพนักงานของเทศบาลตำบลจุนจะมีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ยกเว้นผู้ที่ย้ายมาใหม่ ผู้ที่ย้ายมาใหม่เราก็จะให้ความรู้และกระบวนการว่าตอนนี้เทศบาลตำบลจุนเราทำไปในแนวทางไหน แล้วคุณจะต้องมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ จะเอาขยะในเทศบาลตำบลจุนไปไหนไม่ได้ ซึ่งก็จะมีเครื่องมือให้คือ ถังขยะที่แยกประเภทชัดเจนมีป้ายชื่อติด แล้วก็จะมีบ้านพักขยะเพื่อรวบรวมขยะขยะอาจจะเอามาจากบ้านเจ้าพนักงานเอามาทิ้งที่บ้านพักขยะได้ แต่ต้องแยกขยะ”

“พี่พึงพอใจกับความรู้ และความเข้าใจต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง ของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุน พึงพอใจในระดับ มาก ข้อเสนอแนะ ถ้าคนที่ย้ายมาใหม่หรือคนไหนที่ไม่เข้าใจก็ต้องมาเข้ารับการอบรมเป็นประจำหรือเวลาที่มีประชุมประจำเดือน ผู้รับผิดชอบงานก็ต้องให้ความรู้เป็นระยะๆ เพื่อไม่ให้ลืมกระบวนการ สรุปคือควรจะมีการให้ความรู้และกระตุ้นกันอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการปฏิบัติ”

2.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 พนักงานขับรถเก็บขยะ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ที่เทศบาลจะมีการให้พนักงานเทศบาลร่วมกันคัดแยกขยะ เจ้าหน้าที่เทศบาลมีความรู้ และความเข้าใจเป็นอย่างมาก ในระดับมากที่สุด”

3) กลุ่มผู้นำชุมชน

3.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กำนันตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุนมีความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว เพราะได้รับการอบรมศึกษามา แล้วนำมาอบรมให้กับชาวบ้านต่อ”

3.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ผู้ใหญ่บ้าน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เจ้าหน้าที่มีความรู้และความเข้าใจที่ดี เขาได้ศึกษามาก่อนแล้ว โอเคกับพนักงานคัดแยกขยะแล้ว ข้อเสนอแนะด้านความร่วมมือ อยากให้ชาวบ้านช่วยกันคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง”

3.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประธานกลุ่มจิตอาสาสาวดอกเอื้องเมืองจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“มีความรู้ และความเข้าใจมาก ๆ อันดับแรกสาวดอกเอื้องเมืองจุนลงมาสอนให้สามัคคีและก๊อกลุ่มจิตอาสา แล้วมาแนะนำการจัดขยะในครัวเรือนของกลุ่มก่อน พอกลุ่มของครัวเรือนทำสำเร็จ แล้วก็ขยายไปรอบ ๆ หมู่บ้าน ฟังพอใจมากที่สุด ทุกปีมีโครงการมาให้ความรู้ หาวิทยากรมาสอน”

4) กลุ่มประชาชน

4.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เจ้าหน้าที่ที่เข้ามาให้ความรู้ เป็นกลุ่ม ๆ อย่างกลุ่มผู้สูงอายุ ก็ลงมาสอนคัดแยกขยะ ทั้งแบบไหน ให้เป็นเงิน แสดงว่ามีความรู้ ความเข้าใจมาก”

4.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ส่วนตัวมองว่าความรู้ และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เทศบาลดีอยู่แล้ว แต่การถ่ายทอดข้อมูลยังไม่ดีพอ 1 คือ เขายังไม่ค่อยเข้าใจบริบทของชุมชนที่แท้จริง เขาอาจจะมีความรู้วิชาการมาแล้วเขาไม่สามารถแปลคำวิชาการให้มาสู่วิถีปฏิบัติของชาวบ้านได้ เพราะฉะนั้นชาวบ้านก็จะได้แต่ฟัง ฟังแต่ไม่ได้เข้าใจ ไม่สามารถเอาตรงนั้นไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับชาวบ้านได้ ยังบกพร่องในเรื่องของการถ่ายทอดให้ชาวบ้าน ชาวบ้านเกิดความยังไม่ค่อยเข้าใจในการทำงาน ความพึงพอใจให้ระดับมาก เพราะเทศบาลก็พยายามลงมาสื่อสาร ถามว่าชาวบ้านเข้าใจหมดไหมก็ยังไม่เต็ม 100% ข้อเสนอแนะการทำงานตรงนี้ต้องอาศัยความทุ่มเทและใส่ใจ การทำงานกับชุมชน ถ้าเขาอยากให้เกิดผลลัพธ์กับชาวบ้านที่แท้จริงเขาต้องทุ่มเทและใส่ใจมากกว่านี้”

4.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เจ้าหน้าที่เทศบาลเป็นคนมาแนะนำให้ความรู้ มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ฟังพอใจมาก”

4.4) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ทางเทศบาลเขาเข้าใจในระบบของเขาเป็นอย่างดี ถึงได้มาแนะนำ มาช่วยดูแล แต่มันก็ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ยังมีความไม่เข้าใจในการคัดแยกขยะ ข้อเสนอแนะ มันเหมือนกับเริ่มต้นไปพร้อม ๆ กัน เจ้าหน้าที่ก็มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ที่จะพยายามกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้าร่วมการคัดแยกขยะ”

4.5) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“น่าจะมีความรู้ดีเพราะทางเทศบาลก็ทำมานาน น่าจะมีประสบการณ์มาก มีการจัดอบรมแต่ไม่ได้ไปเข้าร่วม”

3. ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่

ผู้วิจัยประมวลสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ตำบลจุนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก โดยเทศบาลตำบลจุนให้ความสำคัญอย่างมากกับการสร้างความเข้าใจผ่านกระบวนการประชาคม การจัดตั้งบ้านพักขยะและธนาคารขยะ รวมถึงการสนับสนุนบทบาทของผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอสม. ในการขับเคลื่อนนโยบายลงสู่ระดับหมู่บ้าน ประชาชนมีการตอบรับและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องประมาณ 70-80% มีการคัดแยกขยะและนำขยะไปขายที่ศูนย์รับซื้อขยะเดียวกันก็มีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มความเข้มงวดกับผู้ฝ่าฝืนและสร้างสัมพันธภาพกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่การมีส่วนร่วมยังไม่เข้มแข็ง นอกจากนี้ การทำงานร่วมกับประชาชนจำเป็นต้องอาศัยเวลา ความทุ่มเท และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางและยั่งยืนยิ่งขึ้น

บทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน

1.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นายกเทศมนตรีตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ความหมายทั่วไป ชุมชนหรือประชาชน คือแหล่งกำเนิดขยะ มีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจในวิธีการทิ้งขยะ และความเข้าใจในตารางการปฏิบัติงานของท้องถิ่น ความหมายอีกส่วนหนึ่ง ในพื้นที่ตำบลความสำคัญของการมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลจุนให้น้ำหนักกับการมีส่วนร่วมสูงมากการทำความเข้าใจ จะต้องเป็นสิ่งที่แรกที่จะต้องทำเมื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการขยะชุมชน เพราะจะต้องผ่านกระบวนการทำประชาคม”

“ความพึงพอใจในตัวชีวิตของตัวเอง (1) ความร่วมมือของเครื่องมือที่เทศบาลได้สร้างเป็นนวัตกรรมขึ้นมา ก็คือบ้านพักขยะ ความร่วมมือสามารถบ่งบอกได้ถึงปริมาณขยะที่อยู่ในบ้านพัก ถ้าปริมาณขยะมีความละเอียดหรือว่าสามารถคัดแยกได้ตามชนิดหรือประเภทของขยะ ปริมาณขยะที่อยู่ในบ้านพักขยะจะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการคัดแยกขยะ (2) โครงการที่ได้ดำเนินการไปร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านก็คือ ธนาคารขยะ ซึ่งมีขยะตามแต่ละประเภทที่ชุมชนหรือครัวเรือนได้คัดแยกชัดเจน ขยะสามารถแยกย่อยได้แค่ไหนความสำเร็จเรามีแค่นั้น ทุกวันนี้ชุมชนเราแยกย่อยขยะได้ 8 ชนิด อยู่ในระดับดี”

1.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ปลัดเทศบาลตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ในทิศทางของเทศบาลตำบลจุนเป็นทิศทางที่ดี จะมีกลุ่มที่เป็นคนขับเคลื่อนหลัก คือกลุ่ม สาวดอกเอื้อง เป็นผู้นำชุมชน อสม. ของเทศบาลตำบลจุนทั้งหมด 17 หมู่บ้าน มีการคัดแยกขยะทั้ง 17 หมู่บ้านและได้คืนรายได้ให้กับหมู่บ้าน และชาวบ้านมีการเข้าใจ 80% ข้อเสนอแนะในเรื่องจริงๆ ผู้นำระหว่างชาวบ้านกับราชการ คนที่ขับเคลื่อนได้ดีที่สุด อันดับแรกก็คือสมาชิกสภาเทศบาล กับเจ้าหน้าที่ปกครอง”

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข

2.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“พินิจว่าการมีส่วนร่วมเป็นส่วนที่สำคัญมาก อย่างเช่น เทศบาลวางนโยบายอะไรไว้ พอไปสำรวจการจัดการขยะแล้ว มีประชาคมแล้ว เทศบาลตำบลจุนจะไปต่อได้หรือไม่ก็คือเรื่องของการมีส่วนร่วม การไปประชาคมครั้งหนึ่งถ้ามีคนค้านเกิน 50% จะทำต่อไม่ได้ แต่การมีส่วนร่วมเท่าที่ดำเนินการมาถึงปัจจุบันมันมีเกิน 70% ในการยกมือเห็นด้วย และการทำงานของเทศบาลจะประเมินทุกระยะว่าประชาชนทำจริง ๆ ไหม ตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ ถือว่าการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะแกนนำ อย่างเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นแกนนำที่จะต้องมาช่วยทางเทศบาล ถ้าแกนนำนิ่งเฉยประชาชนก็จะนิ่งเฉย ตัวผู้นำชุมชนจะต้องเป็นคนขับเคลื่อนที่ดี เนื่องจากว่า เทศบาลไม่สามารถไปสั่งการได้”

“การสั่งการและการมีส่วนร่วมจะต้องมีทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายปกครอง ถ้าฝ่ายปกครองสั่งผู้นำว่าคุณต้องทำตามนโยบายนั้นๆ แล้วเข้ากันกับนโยบายของเทศบาลมันจะไปด้วยกันได้ดี ซึ่งผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย คณะกรรมการหมู่บ้าน จะช่วยเราขับเคลื่อน โดยการสั่งการจากฝ่ายปกครองมา แล้วเทศบาลจะทำงานควบคู่กันไป อันนี้จะทำให้มีความสำเร็จสูง มีความพึง

พอใจในระดับ มากที่สุด แนวทางที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมก็จะเป็นการสั่งการหรือการให้ความรู้
อย่างเช่น ผู้ใหญ่บ้านมารับรู้รับทราบแล้วจะต้องไปทำต่อ”

“โดยแนวทางนี้ว่าจะต้องช่วยกันคัดแยกขยะ พอนโยบายลงไ่มันสัมพันธ์กัน มี
ความเป็นไปได้สูงและสำเร็จ อย่างเช่นของตำบลจุน ทำเดียว ๆ ไม่ได้ มันจะต้องทำร่วมกัน มันถึงจะมี
ผลสำเร็จเกิดขึ้นมา ข้อเสนอแนะ เช่น บางหมู่บ้านถ้าวัดเกรดแล้วการมีส่วนร่วมน้อย ก็คือมีผู้นำที่นิ่ง
เฉย ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายก็จะเป็นไปได้ช้า ข้อเสนอแนะคือจะต้องไปสร้างสัมพันธภาพ ไป
กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้นำขับเคลื่อน”

2.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 พนักงานขับรถเก็บขยะ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน
2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ผมว่าทางชาวบ้านจะให้ความร่วมมือกับเทศบาลในระดับนี้ มีบางส่วนที่ยัง
เห็นแก่ตัวอยู่ คนส่วนมากมีส่วนร่วมกับเทศบาลสูง เพราะจะไปทิ้งที่บ้านพักขยะ อย่างงานศพ เขาก็
จะคัดแยก มีกลุ่ม อสม. แม่บ้านช่วยกันคัดแยกในชุมชน ข้อเสนอแนะ ต้องใช้เวลา ต้องมีการ
ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมกับท้องถิ่น”

3) กลุ่มผู้นำชุมชน

3.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กำนันตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568)
ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือสัก 80% มีประชุมประชาคม เทศบาลมีเปิด
โอกาสให้ได้เสนอแนะ ข้อเสนอแนะ เพิ่มความเข้มของการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน”

3.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ผู้ใหญ่บ้าน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ให้
ความคิดเห็นว่า

“ก็มีส่วนร่วมบ้างเนื่องจากเทศบาลเคยบอกจะลงมาให้ความรู้ทุกเดือนมันก็ไม่ใช่
บางหมู่บ้านมีธนาคารขยะก็จะไม่ค่อยมาแล้ว พึ่งพอใจ มาก”

3.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประธานกลุ่มจิตอาสาสาวดอกเอื้องเมืองจุน, (สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เมื่อมีเทศกาลก็จะมีการรวมกลุ่มจากแต่ละหมู่บ้าน เริ่มจากกลุ่มน้อย ไปหา
กลุ่มใหญ่ รวมกันไปร่วมกันทำกิจกรรมที่สำคัญ”

4) กลุ่มประชาชน

4.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้
ให้ความคิดเห็นว่า

“การมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ดี
 ค่ะ เปิดโอกาสให้ทุกระดับทุกกลุ่มเข้าร่วมโครงการ ให้ความร่วมมือดี”

4.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้
 ให้ความคิดเห็นว่า

“ปัจจัยสำคัญข้อนี้เลยเวลาเทศบาลจะทำอะไรก็ตามการจะลงสู่ชุมชนจะต้อง
 ผ่านผู้นำก่อน คำว่าผู้นำก็คือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ถ้าหมู่บ้านไหนไม่เปิดรับเรื่องนี้ก็จะไม่สามารถเข้าสู่คน
 ในชุมชนได้ อันนี้คือปัจจัยแรกที่เทศบาลจะทำงานร่วมกับชุมชนได้ ผู้ใหญ่บ้านสร้อยศรีพัฒนามี
 วิสัยทัศน์ในเรื่องนี้ ก็ได้เปิดใจ จึงทำให้คนในหมู่บ้านทำงานร่วมกับเทศบาลได้มาตลอด ถือว่าเทศบาล
 ทำได้ดีพึงพอใจในระดับ มากที่สุด”

4.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้
 ให้ความคิดเห็นว่า

“มีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างเทศบาลและชาวบ้านเป็นอย่างดี
 ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือดี คนที่ไม่เข้าใจก็จะมีคนมาแนะนำ เวลาที่มีประชาคมก็จะเปิดโอกาสให้
 ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ มีความพึงพอใจ มากที่สุด”

4.4) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้
 ให้ความคิดเห็นว่า

“การมีส่วนร่วมนี้ ก็จะมีกำหนดที่ให้ชาวบ้านพยายามเก็บขยะในหมู่บ้านให้มา
 ขายที่ศูนย์รับซื้อขยะ ส่วนพวกขยะที่ขายไม่ได้ก็จะมีฝั่งให้แยกเอาไปกองไว้ ทางเทศบาลจะเอาไป
 จัดการให้ มีการประชาคมทุกเดือน”

4.5) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้
 ให้ความคิดเห็นว่า

“เทศบาลให้คัดแยกขยะแล้วเขาก็จะมารับซื้อ”

4. ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข

ผู้วิจัยประมวลสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

การวิเคราะห์สถานการณ์และการวางแผนแก้ไขปัญหามลพิษของเทศบาลตำบลจุน
 ดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะเป็นประจำทุก
 เดือน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์ วางแผนปรับปรุงแนวทางแก้ไขให้สอดคล้อง
 กับสภาพจริง โดยเน้นเรื่องการคัดแยกขยะและการจัดการขยะเปียก รวมถึงการวางแผนการนำขยะ
 มาใช้ประโยชน์ ทั้งนี้มีการคืนข้อมูลสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นความรับผิดชอบของประชาชน
 ด้านเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้นำชุมชนต่างเห็นว่าการวิเคราะห์สถานการณ์และการแก้ไขมีทิศทางที่

ดี แต่ยังมีอุปสรรคในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือเต็มที่ ซึ่งเทศบาลได้วางแผนแก้ไขโดยการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เยี่ยมบ้าน และสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจกับแนวทางการแก้ไขของเทศบาล

บทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน

1.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นายกเทศมนตรีตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“วิเคราะห์สถานการณ์มีการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะ ที่คอยเอาข้อมูลของเจ้าหน้าที่มารายงานผู้บริหารทุก ๆ เดือน เอาข้อมูลตรงนั้นมาวิเคราะห์ และปรับปรุงวิธีการให้สอดคล้อง ข้อมูลเหล่านั้นมีการรายงานตลอดเวลา คณะกรรมการร่วมกันที่จะวางแผน จะเกี่ยวข้องในเรื่องของเครื่องมือ เรื่องปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น เพราะลักษณะของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป อัปเดตข้อมูลตลอด ข้อมูลจะมีการคืนให้กับชุมชนในวันประชุมประจำเดือนทุกเดือน ผลการดำเนินงานในส่วนนี้อยู่ในระดับดี”

1.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ปลัดเทศบาลตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เจ้าหน้าที่ดำเนินการได้ดี ในมุมมองก็คือมีทิศทางไปในทางเดียวกันในการแก้ไขปัญหาขยะว่าจะต้องมีคอนเซ็ปว่าจะต้องคัดแยกขยะ ปัญหาที่มีคือขยะเปียก เพราะขยะเปียกยังไม่มีที่ทิ้ง แต่เทศบาลจะมีถังไว้รองรับขยะประเภทนี้เพื่อนำไปให้สัตว์เลี้ยงกิน หรือนำไปเป็นปุ๋ยเพื่อไปรดต้นไม้ ช่วยในเรื่องลดโลกร้อน”

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข

2.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“การวิเคราะห์สถานการณ์จะเป็นการไปดูว่าตัวไหนเป็นปัญหาของตำบลจุน ตัวไหนเป็นโอกาส ตัวไหนเป็นปัญหาอุปสรรค ต้องเอามาวิเคราะห์ก่อนแล้วดึงออกมาว่า โอกาสของตำบลจุนเป็นอย่างไร ปัญหาอุปสรรคเราจะต้องเอามาเจอกันและประชุมกัน และมีการจัดตั้งทีมงาน มีการจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อเอามาวิเคราะห์และมาช่วยกันว่าตัวปัญหาเยอะที่สุดคือบ่อขยะไม่ถูกสุขลักษณะ มีถึง 5 บ่อ และมีการร้องเรียนเรื่องขยะเป็นประจำ อันนี้คือปัญหาอุปสรรค คือขยะล้นบ่อแล้วไม่มีการนำขยะมาใช้ประโยชน์เลย พอวิเคราะห์เสร็จแล้ว สิ่งที่เราเจอของเราคือ เรามีนก มีเจ้าหน้าที่ที่พร้อมที่จะทำงาน พร้อมที่จะวางระบบ และการคมนาคมสะดวก เครื่องมืออุปกรณ์พร้อม อุปสรรคแรก ๆ คือเรื่องของการมีส่วนร่วม”

“เราจะต้องไปสร้างการมีส่วนร่วมคือ การผูกสัมพันธ์ภาพกับชาวบ้านบ่อย ๆ เจ้าหน้าที่ต้องออกพื้นที่เพื่อไปสร้างสัมพันธ์ภาพดึงคนเข้ามาทำงาน จุดอ่อนต่าง ๆ ที่ เจอคือ เรียกมาประชุม ไม่เคยมาเลย ส่งผลให้งานไปได้ช้า อันนี้เป็นส่วน 30% ที่จะต้องสร้างกระบวนการออกมา อย่างเช่น ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมบ้าน ทำอุปกรณ์ประชาสัมพันธ์ ทำทุกอย่างที่จะทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม”

2.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 พนักงานขับรถเก็บขยะ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“แก้ไขปัญหาก็ได้ดี ลงไปให้ความรู้กับชุมชนเลย โอเคแล้วกับการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมา”

3) กลุ่มผู้นำชุมชน

3.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กำนันตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“มีเวลาเข้าประชุมเขาจะรับฟังปัญหา และเตรียมพร้อมในการนำมาวางแผนแก้ไข”

3.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ผู้ใหญ่บ้าน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ดีที่เจ้าหน้าที่มีความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน กระบวนการที่ทำมาถูกต้องแล้ว”

3.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประธานกลุ่มจิตอาสาสาวดอกเอื้องเมืองจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“จะให้ผู้นำชุมชนไปพูดกันในเทศบาล ใครมีปัญหาอะไร ใครต้องการอะไร คิดว่าโอเค”

4) กลุ่มประชาชน

4.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“บางครั้งชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ผู้นำก็เสนอเทศบาลไป และนำมาวางแผนแก้ไขปัญหาต่อไป”

4.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ไม่ค่อยรู้ แต่ทางเทศบาลก็มีการคืนข้อมูลเป็นบางช่วง อย่างบ้านพักขยะ เราก็จะรู้ถึงสถานการณ์บ้านพักขยะ มีความพึงพอใจอยู่ ทางเทศบาลก็มีการทำและติดตามอยู่ตลอด ไม่ได้ทำแล้วปล่อยละเลย การคืนข้อมูลมาให้เหมือนเป็นการกระตุ้นคนในหมู่บ้านเกิดความรับผิดชอบ”

4.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ถ้าเรามีปัญหาที่มีความเดือดร้อนอะไร ทางเทศบาลก็จะรับฟังและเข้ามาแก้ปัญหาทันที”

4.4) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เทศบาลมีการมาแก้ไขปัญหาก็ตลอดเวลาชาวบ้านเราแจ้งอะไรไป เข้ามาแนะนำมาชี้แจงตลอดเวลาดีมีประชุม”

4.5) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“การแก้ไขปัญหของเทศบาลก็ดี”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า แนวทางการจัดการขยะโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุนมีแนวโน้มที่ดี แต่ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและฝ่ายปกครอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและขับเคลื่อนนโยบาย ควรปรับปรุงนโยบายให้กระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้นและไม่ทำซ้ำแนวทางเดิม เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนเห็นพ้องว่าวิธีการที่ดำเนินอยู่นั้นได้ผลในระดับหนึ่งและควรทำอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งขยายผลให้ท้องถิ่นอื่นศึกษาแนวทางดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อกังวลเรื่องความต่อเนื่องของโครงการหากผู้นำหมดวาระ และความจำเป็นในการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละครัวเรือนมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและยั่งยืน

บทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน

1.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นายกเทศมนตรีตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เดิมทีหน้าที่ในการจัดการขยะ หรือนโยบายใด ๆ ยังเป็นเฉพาะภาคส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ในชุมชนยังมีกรมการปกครอง อยากให้มีการร่วมมือกัน เพราะอำนาจในการจะประชุมทำความเข้าใจฝ่ายปกครองทำได้ดีกว่า แต่ท้องถิ่นมีกฎหมายมีระเบียบบังคับใช้ ท้องถิ่นทำร่วมกับชุมชนโดยมีปกครองดูแลอยู่”

1.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ปลัดเทศบาลตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“การทำงานของเทศบาลตำบลจุนอาจจะไม่มีอะไรแล้ว แล้วก็มีส่วนหนึ่งอาจจะต้องทำนโยบายให้มันกระตือรือร้น ไม่ใช่ทำซ้ำแบบเดิม เพื่อกระตุ้นคนในชุมชน และชุมชนได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะด้วย”

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข

2.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“อยากให้ทำอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นแนวทางที่มาจากทางแล้ว แล้วท้องถิ่นอื่นควรจะได้อำนาจทำตามกระบวนการนี้ อย่างของเทศบาลตำบลจุนทำแล้วมันประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งที่มาสารพัดไปได้ อย่างเช่นส่งต่อขยะสู่ปลายทางมันเกิดรายได้จริง ซึ่งหลายท้องถิ่นควรจะมาศึกษาเรียนรู้และมาเอาแนวคิดไปทำ โดยเจ้าหน้าที่ก็พร้อมที่จะให้แนวคิดนี้ไป ง่ายๆ อยากขยายผลให้แต่ละที่”

2.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 พนักงานขับรถเก็บขยะ, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เป็นแนวทางที่ดีอยู่แล้ว”

3) กลุ่มผู้นำชุมชน

3.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กำนันตำบลจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ทำมาเป็นแนวทางที่ดีอยู่แล้ว”

3.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ผู้ใหญ่บ้าน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“ขอให้พนักงานทำใจนิดนึง ไม่ใช่จะมีคนคัดแยกขยะทุกหลังคาเรือน”

3.3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ประธานกลุ่มจิตอาสาสาวดอกเอื้องเมืองจุน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“เทศบาลทำได้เต็มที่แล้วทำเป็นระบบระเบียบดีแล้ว เหลือแค่ชาวบ้านต้องทำตามอย่างต่อเนื่อง”

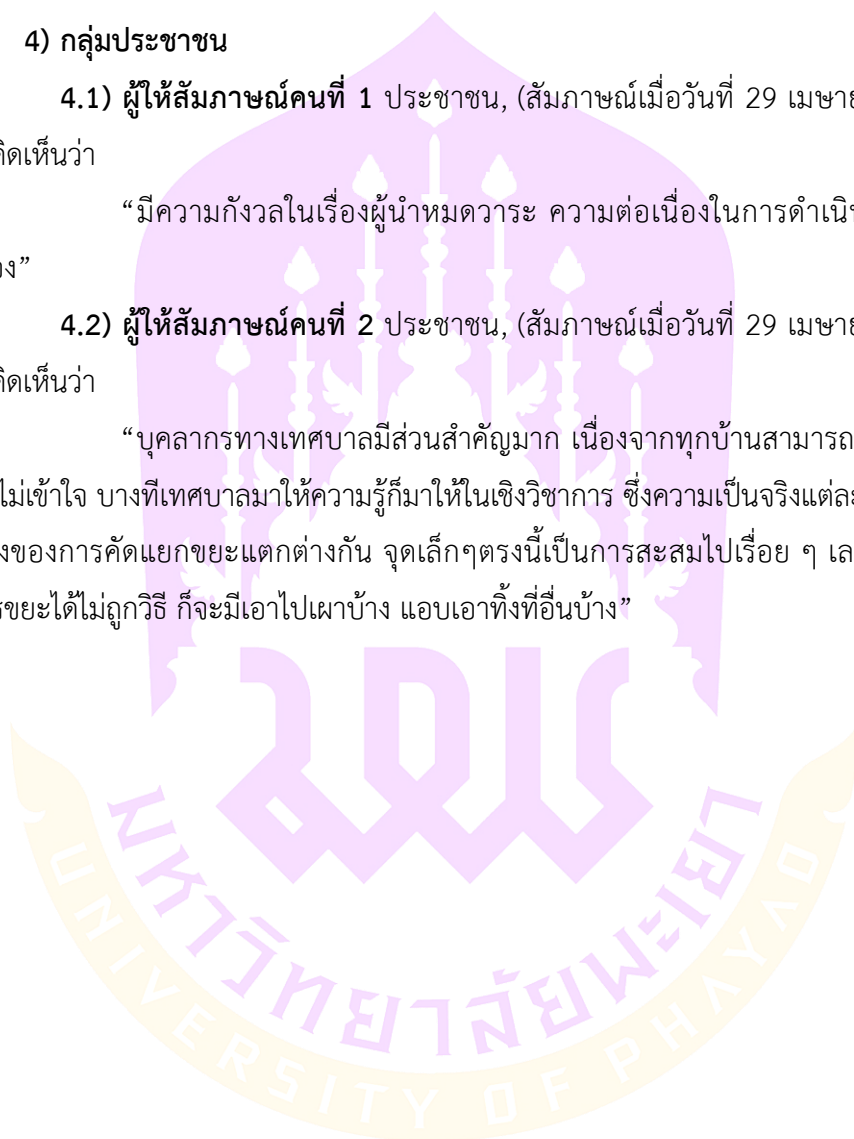
4) กลุ่มประชาชน

4.1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“มีความกังวลในเรื่องผู้นำหมดวาระ ความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง”

4.2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ประชาชน, (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568) ได้ให้ความคิดเห็นว่า

“บุคลากรทางเทศบาลมีส่วนสำคัญมาก เนื่องจากทุกบ้านสามารถแยกขยะได้หมด แต่เขาไม่เข้าใจ บางทีเทศบาลมาให้ความรู้ก็มาให้ในเชิงวิชาการ ซึ่งความเป็นจริงแต่ละบ้านจะมีปัญหาในเรื่องของการคัดแยกขยะแตกต่างกัน จุดเล็กๆตรงนี้เป็นการสะสมไปเรื่อย ๆ เลยทำให้ชาวบ้านจัดการขยะได้ไม่ถูกวิธี ก็จะมีเอาไปเผาบ้าง แอบเอาทิ้งที่อื่นบ้าง”

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยงานวิจัยนี้เป็นรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ไปปฏิบัติ แบ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน จำนวน 2 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข (การจัดการขยะ) ของเทศบาลตำบลจุน จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มประชาชน จำนวน 5 คน รวมเป็นจำนวน 12 คน โดยจะสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยเป็นลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

1.1 ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ

ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ พบว่า เทศบาลตำบลจุนมีแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจและแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ผ่านการทำความเข้าใจเชิงลึกโดยทีมงานประชาสัมพันธ์ของเทศบาล การวางระบบการคัดแยกขยะ การสนับสนุนธนาคารขยะ รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกเพื่อเสริมการทำงานร่วมกัน ซึ่งทำให้สามารถลดปริมาณขยะได้อย่างเห็นผลชัดเจน จนปัจจุบันสามารถดำเนินการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) การกำจัดขยะโดยชุมชนเอง และการปิดบ่อขยะได้สำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถจัดการขยะได้เองโดยครัวเรือน ไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือ และทางเทศบาลตำบลจุนยังได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ เป็นสถานที่รวบรวม คัดแยก อัดก้อน และจำหน่ายขยะ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในปีงบประมาณ 2565-2566 ได้มีการวางแผนจัดสร้างอาคารพักขยะในระดับตำบลให้ขยายใหญ่ขึ้น เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะที่

ครบวงจร มีการส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทางตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน และการจัดตั้งธนาคารขยะของชุมชน อีกทั้ง ได้มีการรวมกลุ่มคณะทำงานโดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลไกในการขับเคลื่อนภายใต้ชื่อ “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” ซึ่งเป็นกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันเดินออกกำลังกาย ประชุม และพูดคุยเรื่องการจัดการขยะ โดยกลุ่มนี้จะเป็นแกนนำในการเผยแพร่ความรู้แก่คนในชุมชนต่อไป

อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาบางประการ เช่น การจัดการขยะตกค้างบางประเภท การสร้างความเข้าใจแก่ประชากรแฝง และความกังวลเกี่ยวกับการสืบสานงานในอนาคตหากเจ้าหน้าที่คนสำคัญเกษียณอายุ โดยข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลคือการพัฒนาการสื่อสารให้ครอบคลุมกลุ่มคนย้ายถิ่นใหม่ การบังคับใช้กฎหมายควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมกิจกรรมสร้างมูลค่าให้ขยะ

1.2 ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง

ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง พบว่า เจ้าหน้าที่เทศบาลมีความรู้และความเข้าใจในการจัดการขยะในระดับดีถึงดีมาก จากการอบรมอย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังแยกขยะ ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนได้พอสมควร โดยมีการแต่งตั้งแกนนำหมู่บ้านและใช้กลุ่มอาสาสมัครช่วยขยายผลไปยังครัวเรือนและชุมชนรอบข้าง ทั้งนี้ กลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประชาชนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการขยะอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการถ่ายทอดเนื้อหายังไม่สอดคล้องกับบริบทชุมชนบางกลุ่ม จึงเสนอให้ปรับเนื้อหาให้ง่ายต่อความเข้าใจ และเพิ่มการอบรมกระตุ้นความรู้โดยเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการจัดการขยะในชุมชน

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่

ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในเทศบาลตำบลจุนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก โดยเน้นการสร้างความเข้าใจผ่านประชาคม การตั้งบ้านพักขยะและธนาคารขยะ รวมถึงการสนับสนุนบทบาทผู้นำชุมชนและ อสม. ประชาชนร้อยละ 70-80% มีการคัดแยกและนำขยะรีไซเคิลไปขาย ทั้งนี้ มีข้อเสนอให้เพิ่มความเข้มงวดกับผู้ฝ่าฝืน และกระชับความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่มีการมีส่วนร่วมน้อย ความสำเร็จในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับประสานงานระหว่างเทศบาลและผู้นำท้องถิ่น โดยต้องอาศัยความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ ความทุ่มเทของเจ้าหน้าที่ และมาตรการกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

1.4 ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข

ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข พบว่า เทศบาลตำบลจุน ดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์ขยะอย่างเป็นระบบผ่านการประชุมประจำเดือน และวางแผนแก้ไข โดยเน้นการคัดแยกขยะ การจัดการขยะเปียก และการนำขยะมาใช้ประโยชน์ พร้อมคืนข้อมูลให้ชุมชนเพื่อกระตุ้นความรับผิดชอบ แม้ภาพรวมการแก้ไขปัญหาจะได้ผลดีและได้รับความพึงพอใจจากประชาชน แต่ยังมีอุปสรรคเรื่องการมีส่วนร่วมของบางกลุ่ม จึงจำเป็นต้องทำงานอย่างต่อเนื่องผ่านการประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่ากระบวนการแก้ไขมีประสิทธิภาพแต่ต้องเพิ่มความพยายามในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมมากขึ้น

2. เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุนมีความสำเร็จในระดับหนึ่งและมีทิศทางที่ดี แต่ยังมีข้อเสนอให้พัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและฝ่ายปกครอง เพิ่มการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และปรับนโยบายให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละครัวเรือน เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนเห็นว่าควรดำเนินงานต่อเนื่องและขยายผลไปยังพื้นที่อื่น พร้อมทั้งกังวลเรื่องความต่อเนื่องของโครงการหากผู้นำเปลี่ยน ทั้งนี้ มีข้อเสนอให้เน้นการให้ความรู้ที่เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับสถานการณ์จริง เพื่อให้การจัดการขยะยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปราย โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

การศึกษาถึงแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ได้แบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ 2) ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง 3) ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ 4) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นประเด็น 4 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ

จากผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลจุนมีแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ โดยเน้นการสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ผ่านการทำความเข้าใจเชิงลึกโดยทีมประชาสัมพันธ์ การวางระบบคัดแยกขยะ การสนับสนุนธนาคารขยะ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเทศบาล ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้สามารถลดปริมาณขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนถึงขั้นปิดบ่อขยะได้สำเร็จ เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัฏญณ์ณัฐ วชิรหัตถพงศ์ (2560) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีแนวทางส่งเสริมการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และการสร้างแรงจูงใจ เช่น การตั้งธนาคารขยะในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนเนก ฝ้ายจำปา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในตำบลจอมศรี จำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจและวางระบบการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานของ นัตตยา บุญเที่ยง และราเชนทร์ นพฐวรงค์ (2567) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้มบง จังหวัดสมุทรสาคร ก็เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารอย่างครอบคลุม โดยเฉพาะกับประชากรย้ายถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในพื้นที่เทศบาลตำบลจุนที่ควรพัฒนาการสื่อสารให้เข้าถึงกลุ่มประชากรแฝงมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิต เรืองขจร และคณะ (2564) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนวัดท่าเกษม จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือความสัมพันธ์เชิงศรัทธาระหว่างชุมชนกับวัด และการมีบทบาทนำของพระสงฆ์ในการขับเคลื่อนกิจกรรมคัดแยกขยะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกรณีของเทศบาลตำบลจุน ที่ไม่ได้ใช้กลไกทางศาสนาเป็นช่องทางหลักในการสร้างการมีส่วนร่วม แต่เน้นหนักที่การทำงานของหน่วยงานเทศบาล และการจัดตั้งกลุ่มประชาชนจิตอาสา จึงอาจสะท้อนถึง ความแตกต่างของกลยุทธ์และบริบทชุมชน ในการกระตุ้นการมีส่วนร่วม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการขยะอย่างยั่งยืนนั้นไม่สามารถยึดแนวทางเดียวกันได้ทุกพื้นที่ แต่ควรพิจารณาปรับให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน

ทั้งนี้แม้ว่าผลการดำเนินงานโดยรวมจะน่าพอใจ แต่ปัญหาเกี่ยวกับระยะตกค้างบางประเภท การสร้างความเข้าใจในกลุ่มประชากรแฝง และการสืบสานงานในอนาคต ยังคงเป็นความท้าทายที่เทศบาลตำบลจุนต้องให้ความสำคัญ โดยการปรับกลยุทธ์การสื่อสาร การสร้างเครือข่ายการทำงานที่กว้างขวาง และการเตรียมการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ จะช่วยเสริมความมั่นคงในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในอนาคต

1.2 ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง

ผลการศึกษาด้านความรู้และความเข้าใจในการจัดการขยะ พบว่า เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุนมีความรู้และความเข้าใจในระดับดีถึงดีมาก อันเป็นผลจากการจัดอบรมอย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น ถังแยกขยะ การมีแกนนำหมู่บ้านและกลุ่มอาสาสมัครช่วยถ่ายทอดความรู้สู่ครัวเรือนและชุมชนรอบข้าง ยังสะท้อนให้เห็นถึงการวางระบบสนับสนุนอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งนี้ กลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประชาชนส่วนใหญ่ ต่างเห็นตรงกันว่าเจ้าหน้าที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการขยะอย่างเหมาะสม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนเนก ฝ่ายจำปา (2563) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนผ่านกลไกในระดับชุมชน เช่น การแต่งตั้งแกนนำ และการส่งเสริมบทบาทเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการขยะอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สุภาวดี เสนาฤทธิ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ชุมชนเขาตาโล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่พบว่าในชุมชนเขาตาโล 2 ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม เกิดจากการมีเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่สามารถสื่อสารความรู้ได้อย่างเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการอบรมและการถ่ายทอดความรู้ในระดับหนึ่ง แต่ยังพบข้อสังเกตว่าการสื่อสารเนื้อหายังไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของบางชุมชน จึงมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงรูปแบบการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งเพิ่มการอบรมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนของระบบการจัดการขยะในชุมชนในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรัฐ แลสันกลาง และคณะ (2564) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการขยะของชุมชนแม่ฮวก จังหวัดลำปาง โดยพบว่าการถ่ายทอดความรู้และการอบรมให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ยังขาดความต่อเนื่อง และกลไกการถ่ายทอดองค์ความรู้ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ถูกต้องในชุมชนมีความคลาดเคลื่อน และไม่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ แตกต่างจากกรณีเทศบาลตำบลจุนที่มีระบบการถ่ายทอดความรู้และการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นผลจากความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่นและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ศึกษา

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่

ผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ พบว่า การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก โดยมีการส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจผ่านการจัดประชาคม การอบรมให้ความรู้ การตั้งบ้านพักขยะและธนาคารขยะ รวมถึงการ สนับสนุนบทบาทของผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้งนี้ ประชาชนร้อยละ 70–80 มีพฤติกรรมคัดแยกขยะและนำขยะรีไซเคิลไปขาย ซึ่งสะท้อนถึงการตระหนักรู้และการมี ส่วนร่วมในระดับที่น่าพอใจ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญณ์ณัฐ วชิรหัตถพงศ์ (2560) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการเพิ่มการมี ส่วนร่วมในการจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ อเนก ฝ้ายจำปา (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของ ชุมชน รวมถึงการใช้กลไกผู้นำชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการขยะในพื้นที่ตำบล จอมศรี จังหวัดเลย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤนาท ยืนยง และพิชชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่าในพื้นที่ตำบลสำพะเนียง ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ ประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการดำเนินงานจะอยู่ในระดับดี แต่ยังมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มความเข้มงวดกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎการจัดการขยะ และควรกระชับความสัมพันธ์กับผู้นำ ชุมชนในพื้นที่ที่มีการมีส่วนร่วมน้อย รวมถึงต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุน ความทุ่มเทของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาและพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมให้สูงขึ้นอย่างยั่งยืน ในอนาคต

ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิต เรืองขจร และ คณะ (2564) ซึ่งศึกษาในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม จังหวัดสระแก้ว พบว่าการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการขยะยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน และยังขาดการสนับสนุนเชิงระบบจากผู้นำท้องถิ่น เช่น การจัดเวที ประชาคมหรือการใช้กลุ่มอาสาสมัครเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน แตกต่างจากกรณีของเทศบาล

ตำบลจุนที่สามารถสร้างระบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและมีผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างในด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ และศักยภาพของกลไกการทำงานในแต่ละพื้นที่

1.4 ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข

จากผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลจุนมีการดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์ขยะอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการประชุมประจำเดือนเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา และแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งวางแผนดำเนินการที่เน้นการคัดแยกขยะ การจัดการขยะเปียก และการส่งเสริมการนำขยะมาใช้ประโยชน์ ทั้งยังมีการคืนข้อมูลสถานการณ์ให้แก่ชุมชน เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นความรับผิดชอบของประชาชนต่อปัญหาขยะในพื้นที่ ภาพรวมการแก้ไขปัญหานี้ได้รับความพึงพอใจจากประชาชนเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบางกลุ่ม จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ และสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชนเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ ฝ่ายจำปา (2563) ซึ่งระบุว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่จริง และประชุมวางแผนแก้ไขร่วมกับประชาชนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากชุมชน ในทำนองเดียวกันก็สอดคล้องกับ คณิต เรืองขจร และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา "ชุมชนวัดท่าเกษม" เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่าการมีข้อมูลสถานการณ์ขยะที่ชัดเจนและการคืนข้อมูลกลับไปยังประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรัฐ แลสันกลาง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และนิตยา มุลปิ่นใจ (2565) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการขยะของชุมชนแม่ฮวกและเทศบาลตำบลไหล่หิน จังหวัดลำปาง ต่างก็ยืนยันว่า การวิเคราะห์สถานการณ์จริงและการประชุมวางแผนแก้ไขที่อาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้การจัดการขยะในชุมชนเกิดผลอย่างยั่งยืน ทั้งยังเน้นว่าการสร้างความเข้าใจที่ต่อเนื่องและการกระตุ้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญณ์ณัฏฐ์ วชิรหัตถพงศ์ (2560) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของคนในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยพบว่า การจัดการขยะในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นระบบ และขาดกระบวนการคืนข้อมูลกลับสู่ประชาชน ส่งผลให้การวางแผนและดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง งานวิจัยดังกล่าวจึงเสนอว่าควรมีการพัฒนากลไก

ในการติดตามสถานการณ์และปรับปรุงแผนอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจากทุกภาคส่วน

2. เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุนมีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยสามารถพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน การกระตุ้นการมีส่วนร่วม และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะสำคัญเกี่ยวกับการเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับฝ่ายปกครอง การขยายการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน และการจัดทำเนื้อหาการให้ความรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจและสอดคล้องกับสถานการณ์จริง เพื่อรองรับความยั่งยืนในระยะยาว ข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเนก ฝ่ายจำปา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ที่เน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม โดยชี้ว่าความสำเร็จต้องอาศัยการประสานงานระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชน พร้อมทั้งเน้นการสร้าง ความต่อเนื่องของกระบวนการจัดการขยะ แม้มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ ซึ่งตรงกับข้อ กังวลของเทศบาลตำบลจุนเรื่องความต่อเนื่องของโครงการในอนาคต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรัฐ แลสันกลาง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบ การสนับสนุนบทบาทชุมชน และการบูรณาการภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเสริมการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลจุนที่มี ข้อเสนอให้เสริมสร้างการประสานงานระหว่างฝ่ายปกครองและท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา มุลปินใจ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ได้เน้นย้ำความสำคัญของการ พัฒนารูปแบบการจัดการขยะที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง โดยเน้นการจัดกิจกรรม และการให้ความรู้ที่เข้าใจง่าย มีความเหมาะสมกับลักษณะของแต่ละครัวเรือนและกลุ่มประชากร ซึ่ง ตรงกับข้อเสนอแนะของเทศบาลตำบลจุนที่ต้องการปรับการสื่อสารให้เข้าถึงและตรงกับบริบทในแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ส่งเสริมการจัดตั้งระบบฐานข้อมูลขยะมูลฝอยที่ครอบคลุมและต่อเนื่องในเทศบาลตำบลจุน เพื่อให้เทศบาลตำบลจุนสามารถติดตามปริมาณขยะตกค้างได้อย่างเป็นระบบ และวางแผนการจัดเก็บและกำจัดขยะได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) สนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครในชุมชนของเทศบาลตำบลจุนให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการขยะ เช่น กลุ่ม “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” ควรได้รับการฝึกอบรม สนับสนุนงบประมาณ และขยายบทบาทให้เข้าถึงทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในวงกว้างอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะระดับหน่วยปฏิบัติ

- 1) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุน ควรวางแผนการลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ โดยเน้นการสื่อสารเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง และการจัดการขยะอินทรีย์ในครัวเรือน เพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมระยะยาว
- 2) เทศบาลตำบลจุนควรจัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลปริมาณขยะที่ตกค้างในแต่ละชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บขยะ และสามารถรายงานผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 3) เทศบาลตำบลจุนควรเพิ่มมาตรการควบคุมระหว่างการสร้างแรงจูงใจกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยจัดทำแผนส่งเสริมรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติตาม และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในวงกว้าง
- 4) เทศบาลตำบลจุนควรพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน เช่น การออกแบบกิจกรรมหรือโครงการเฉพาะกลุ่ม เช่น โครงการนำขยะแลกสินค้าในชุมชน เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในพื้นที่เทศบาลตำบลจุน เช่น เยาวชนหรือกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากรแต่ละช่วงวัย และขยายฐานการมีส่วนร่วมให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในบริบทของเทศบาลตำบลจุน

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการขยะโดยชุมชนของเทศบาลตำบลจุนกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางที่แตกต่างกัน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้หรือพัฒนาเป็นต้นแบบที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *คู่มือสำหรับผู้ประเมิน (Auditors) การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัย สิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* การจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน. <https://env.anamai.moph.go.th/th/media-eha/download/?did=205489&id=75868&reload=>
- กรกนก เจริญสุข. (2559). *คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท มิราเคิล เฮลท์ แคร์ จำกัด และบริษัทในเครือ* [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม].
- กรรณิมา อาชานุสรณ์. (2558). *การศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเพื่อชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษาหมู่บ้านบ้านบัวทอง ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). *คู่มือการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยภายในบ้านและที่ทำงาน*. https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/09/pcdnew-2021-09-16_14-17-09_739673.pdf
- กัญญ์ณณัฐ วชิรหัตถพงศ์. (2560). *การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. [ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยบูรพา. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6150](https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6150)
- คณิต เรืองขจร, วรพจน์ พรหมสัตยพรต, สุณีรัตน์ ยั่งยืน. (2564). *การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา "ชุมชนวัดท่าเกษม" เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 8(3), 143–147. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ajcph/article/download/255981/176423>
- จินตนา สุกจามันท์. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา: แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- จำรูญ ยาสมุทร. (2555). *อนามัยสิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย*. เชียงใหม่: กองทุนเผยแพร่วิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุข.
- เทศบาลตำบลจุน. (ไม่ปรากฏวันที่). *ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลจุน*. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2568, จาก <https://chun.go.th/public/list/data/index/menu/1142>

- ธเรศ ศรีสถิตย์. (2553). *วิศวกรรมการจัดการขยะมูลฝอย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัตตยา บุญเที่ยง, ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร. *The Journal of Research and Academics*, 7(6), 125–136. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/270051/185582>
- นฤนาท ยืนยง, พิชชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 279–297. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/254682/175832>
- นิตยา มุลปิ่นใจ. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะทู้ จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 10(1), 118–127. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/UDRUJ/article/view/255914>
- นุชา สะสม. (2560). *การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้านวัดและโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎี)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://thesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1391/1/56252806.pdf>
- บรรณาธิการข่าวไทยพีบีเอส. (2567, 5 มิถุนายน). "ขยะล้นเมือง" คนไทยสร้างขยะเฉลี่ย 7.3 หมื่นตัน/วัน. ไทยพีบีเอส. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/340722>
- พัชรพล ทะจะกัน. (2562). *การจัดการขยะในชุมชนเกษตรกรบ้านกอม่วง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2562/aerd10562path_full.pdf
- ไพบุลย์ แจ่มพงษ์, ศิวพันธุ์ ชูอินทร์. (2560). *การจัดการขยะมูลฝอย (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตต์ เมตต์การณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรวิทย์ ตั้งประดิษฐ์, ศุภวัฒน์ สุขะประเมษฐ์, ฐิติมา ให้อย่าง. (2567). การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 6(2), 94–108. <https://doi.org/10.14456/jappm.2024.27>

- ศักดิ์สิทธิ์ แยมศรี. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ศรารุณี ทับผดุง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
<http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/2567>
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน, 16(2), 60–73.
- สถาบันเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). ปัญหาและแนวทางการจัดการขยะของประเทศไทย. https://www.nstda-tiis.or.th/th/publications_media/th-waste-management-and-recommendations/
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1), 183–197.
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2533). แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนเมือง หลักและเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร. (2556). คู่มือการคัดแยกขยะอันตรายสำหรับเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทมาตาการพิมพ์.
- สุภคชัย บดีการ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. <http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/การพัฒนาสังคม/2562/62MCU62020108.pdf>
- สุภาวดี เสนาฤทธิ์. (2566). การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษา ชุมชนเขาตาโล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/60920302.pdf

สุวรรฐ์ แลสันกลาง, อภิรัตน์ อุปสอด, วัชร ชันทา, & แสงดาว เจริญจันทร์แดง. (2564). แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง. *วารสารบัณฑิตแสงไคมคำ*, 6(3), 440–458.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/article/view/249703>

อนก ฝ่ายจำปา. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(2), 1–17.

<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ajcph/article/view/247406>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญด้านการบริหารงบประมาณของแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข (การจัดการขยะ) กลุ่มผู้นำในชุมชน และกลุ่มประชาชนใช้เพื่อการศึกษาปริญญาโทเท่านั้น ข้อมูลจะเก็บเป็นความลับจำนวน 1 ปี โดยเก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่วิจัยที่มี Password

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล นายชิตดนัย อุ่นใจ วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....
เวลา.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ถูกสัมภาษณ์

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....
ระดับการศึกษา.....

ประเภทของผู้ให้ข้อมูล การจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (กรุณาทำเครื่องหมาย / ในวงเล็บให้ตรงกับประเภทผู้ให้สัมภาษณ์)

- () กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น () กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข
() กลุ่มผู้นำในชุมชน () กลุ่มประชาชน

ตอนที่ 3 การจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

1. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ และความเข้าใจต่อการจัดการขยะที่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุน เป็นอย่างไร

3. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ เป็นอย่างไร

4. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไขของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุน เป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	ชิตดนัย อุ่นใจ
วัน เดือน ปี เกิด	27 มีนาคม 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2559 น.บ. (นิติศาสตรบัณฑิต), มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	12 หมู่ที่ 13 ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	นายชิตดนัย อุ่นใจ และนายวีระ เลิศสมพร (2568). แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา. วารสาร มจร.ทริภูญชัยปริทรรศน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์).
รางวัลที่ได้รับ	-

